

รายงานการวิจัย

ความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนา
แก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วงศ์ชนก จำเริญสาร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2558

รายงานการวิจัย

ความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนา
แก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

The Expectation of people in Buddhism Academic Service to the Society,
Mahamakut Buddhist University

วงศ์ชนก จำเริญสาร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2558

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการ ทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ที่ศึกษาความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการ ทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

งานวิจัยนี้ มีขอบเขตพื้นที่ในจาก 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านวัดสุวรรณ , หมู่ 2 บ้านคลองตาหลี (คลองโยง) , หมู่ 3 บ้านหนองแค , หมู่ 4 บ้านตาพิน , หมู่ 5 บ้านศาลายา , หมู่ 6 บ้านพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม กำหนดประชากรที่อาศัยโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม จำนวน 8,805 คน (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558) กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน จึงใช้สูตรของ ยามาเน (Yamane. 1973 : 20) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้ 383 คน แต่เก็บจริงจำนวน 384 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) มีขอบข่ายเนื้อหา 3 ด้าน คือ ด้านความต้องการของสังคม ด้านการขึ้นนำแก่สังคม และด้านการเตือนสติแก่สังคม ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ความคิดเห็นของความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, $SD = 0.15$) และเป็นรายด้าน 1) ด้านความต้องการทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.17$) 2) ด้านการขึ้นนำแก่สังคม ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.27$) อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านการเตือนสติแก่สังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.23$)

ด้านความต้องการทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.52$) เป็นศูนย์เผยแพร่และให้บริการข้อมูลพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.51$) และมีการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.49$, $SD = 0.51$)

ด้านการขึ้นนำแก่สังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้พระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.66$, $SD = 0.47$) เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน ($\bar{X} = 4.63$, $SD = 0.48$) และ มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน ($\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.49$)

ด้านการเตือนสติแก่สังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ($\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.49$) การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรม ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.50$) และการนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่สะท้อนปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ออกเผยแพร่ ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.58$)

2.2 ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน และ อาชีพที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 บทบาทของชุมชน สังคมโดยรอบที่มีต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มุ่งพัฒนาสถาบัน บุคลากรให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การพัฒนาวิชาการ การวิจัย การบริหารวิชาการแก่ชุมชน และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำสถาบันพระพุทธศาสนา สังคมและประเทศไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของคณะสงฆ์และประเทศชาติ และมุ่งพัฒนาสถาบันให้เป็นศูนย์การศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาวิจัยพุทธธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นับเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ครอบคลุมช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กับชุมชนและควรเน้นการมีส่วนร่วมมือต่อกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นรูปธรรมและควรมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ 1. ความคาดหวังของชุมชน 2. บทบาทด้านการให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนา
3. มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย

ABSTRACT

A study of research on Expectation of people in Buddhism Academic Service to the Society, Mahamakut Buddhist University. Its object is the study of expected of people in Buddhism Academic Service to the Society, Mahamakut Buddhist University.

This research, the areas are 6 villages, included Ban Wat Suwan Moo 1, Ban Klong Ta Lee (Ban klongyong) Moo 2, Ban NongKhae Moo 3, Ban Ta Pin Moo 4, Ban Salaya Moo 5, Ban Phutthamonthon Moo 6, Nakhon Pathom province. The sample used in this study was 8,805 people living around Mahamakut Buddhist University area who were selected by Multi-Stage Sampling. The sample size was determined using Yamane. The study found that the Expectation of people in Buddhism Academic Service to the Society is comprised of 3 factors : 1) response to social needs, 2) guidance for the society, and 3) admonition for the society.

2.1 peoples' opinions on Expectation in Buddhism Academic Service to the Society as a whole was at high level ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.15). When considered in each aspect, 1) response to social needs was at high level ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.17), 2) guidance for the society was at highest level ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.27), and 3) admonition for the society was at high level ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.23).

The response to social needs was at highest level ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.27). When considered in each aspect was at highest level as 2 items, the Buddhism Leadership was at highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52), the Buddhism Dissemination Centers was at highest level ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.51) and to service Buddhism Academic Service towards the social needs ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.51).

The guidance for the society was at highest level ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.27). When considered in each aspect was at highest level as 5 items, the Buddhism knowledge Center was at highest level ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47), the Buddhism Leadership was at highest level ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.48) and to encourage cooperation between individuals or agencies to solve community problems was at highest level ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49).

The admonition for the society was at high level ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.23$). When considered in each aspect was at highest level as 2 items, sharing with the community to solve the problem in society was at highest level ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.49$), organising activities to promote the process of transparency and fairness was at highest level ($\bar{X} = 4.53$, $S.D. = 0.50$) and bringing information, facts, reflections and various scenarios in Thai society and the worldwide out was at high level ($\bar{X} = 4.13$, $S.D. = 0.58$).

2.2 Comparison of the expectation of people in community surrounding Mahamakut Buddhist University on Buddhism Academic Service to the Society of Mahamakut Buddhist University as classified by gender, age, education were no significant difference and occupations were different had a significant difference in their expectation at the .05 level.

2.3 The roles of community and society affected to Buddhism Academic Service to the Society of Mahamakut Buddhist University, to develop the institute, personnel, the university's educated students were well leaned in Buddhism, quality graduate strategic, preservation of art & culture strategic, research & creative work strategic, and academic service to society strategic. Problems, obstacles and needs of stakeholders are cooperation.

Key words : 1. Expectation of people 2. Buddhism Academic Service to the Society 3. Mahamakut Buddhist University

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร.ปาน กิมปี ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญอ่านและตรวจรายงานการวิจัยเรื่องนี้ ขอขอบพระคุณ พระเทพวิสุทธิกวี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ พระมหาสมัคร มหาวีโร คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แหวนทอง บุญคำ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการสังคมที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนส่งเสริมให้คณาจารย์ได้จัดทำงานวิจัยเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนสอน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ประโยชน์และคุณงามความดีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ที่ได้สั่งสอนอบรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันตลอดผู้มีพระคุณทุกท่าน

วงศ์ชนก จำเริญสาร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	5
1.7 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง	8
2.2 พระพุทธศาสนาในประเทศไทย	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย	15
2.4 การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	31
2.5 โครงสร้างประชากรไทย	40
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
2.7 การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
3.1 รูปแบบการวิจัย	52
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	54
3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	55
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
3.6 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	67
5.1 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	67
5.2 สรุปผลการวิจัย	67
5.3 อภิปรายผล	69
5.4 ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	76
ประวัติผู้วิจัย	81

สารบัญตาราง

ชื่อตาราง	หน้า
ตารางที่ 2.1 การคาดประมาณประชากรอายุ 60 ขึ้นไปของประเทศไทย พ.ศ.2542-2559 (พันคน)	41
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน	59
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมและรายด้าน	60
ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบเพศกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ	62
ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบเพศกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามอายุ	63
ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบเพศกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามระดับการศึกษา	63
ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบอาชีพกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามอาชีพ	64
ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของคนในชุมชน จำแนกตามอาชีพ	64

สารบัญภาพ

ชื่อภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อต้องการทราบความคาดหวังของชุมชนต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธรูปศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	5
ภาพที่ 2.1 ทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom	11
ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย	51

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริการวิชาการแก่สังคมเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันพึงให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและในด้านที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ การให้บริการวิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม โดยให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณสุข ชุมชน และสังคมโดยกว้าง รูปแบบการให้บริการวิชาการมีความหลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรของสถาบัน เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ ให้คำปรึกษา ให้การอบรม จัดประชุมหรือสัมมนาวิชาการ ทำวิจัยเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ หรือเพื่อชี้แนะสังคม การให้บริการวิชาการนอกจากเป็นการทำประโยชน์ให้สังคมแล้ว สถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ คือ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์อันจะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตร มีการบูรณาการเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็นการสร้างรายได้ของสถาบันจากการให้บริการวิชาการด้วย ซึ่งสถาบันควรคำนึงถึงกระบวนการในการให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยการศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนำมาจัดทำแผนบริการวิชาการ ทั้งการบริการวิชาการที่ทำให้เกิดรายได้และการบริการวิชาการที่สถาบันจัดทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนหรือสังคม โดยมีการประเมินความสำเร็จของการบริการวิชาการ และนำมาจัดทำเป็นแผนการใช้ประโยชน์จนเกิดผลลัพธ์ที่สร้างความพึงพอใจต่อชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน 6 ข้อ คือ 1. กำหนดชุมชนหรือองค์การเป้าหมายของการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมโดยมีความร่วมมือระหว่างคณะหรือหน่วยงานเทียบเท่า 2. จัดทำแผนบริการวิชาการโดยมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือองค์การเป้าหมายที่กำหนดในข้อ 1 3. ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายได้รับการพัฒนาและมีความเข้มแข็งที่มีหลักฐานที่ปรากฏชัดเจน 4. ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายดำเนินการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 5. สถาบันสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย และ 6. ทุกคณะมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนบริการทางวิชาการแก่สังคมของสถาบันตามข้อ 2 โดยมีจำนวนอาจารย์เข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของอาจารย์ทั้งหมดของสถาบัน ทั้งนี้ต้องมีอาจารย์มาจากทุกคณะ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Mahamakut Buddhist University) เป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เพื่อการผลิตบัณฑิตที่มีการส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับความรู้ทางโลกปัจจุบัน ทั้งภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ นอกจากนี้ ยังเป็นสถาบันที่สั่งสอนเผยแผ่ความรู้เรื่องพระพุทธศาสนาและพัฒนาชุมชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับความรู้ทางโลก ซึ่งมหาวิทยาลัยมีอัตลักษณ์ที่ว่าบัณฑิตมีความรอบรู้ในหลักพระพุทธศาสนาและสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย คือบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ โดยงานด้านบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนามีนโยบายการศึกษาของสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามระเบียบวาระที่ 6 เรื่องอื่น ๆ ในคราวประชุม ครั้งที่ 1/2555 ข้อ 1.2 นโยบายบริการวิชาการแก่สังคม ว่าเร่งการบริการวิชาการพระพุทธศาสนา ทั้งในรูปแบบของการจัดทำโครงการเพื่อการเผยแผ่บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม หากกลยุทธ์ในการเผยแพร่งานสร้างสรรค์ทางวิชาการ งานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม พัฒนาสังคมไทยที่ยั่งยืน พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา ปรับปรุงห้องเรียนนาร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สนับสนุนการวิจัยสถาบัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาองค์กรให้สามารถแข่งขันได้ และจากบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ในเล่มแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยระยะ 10 ปี (พ.ศ.2556 – 2565) ในประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 : การให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาที่เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่สังคม มาตรการข้อที่ 1. พัฒนาการให้บริการวิชาการ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและประเทศ ข้อที่ 2. พัฒนาระบบการบริการวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะเห็นวามหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับงานบริการทางพระพุทธศาสนา ทั้งการบริการวิชาการยังมีจุดอ่อนในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและการทำงานเชิงรุกเพื่อเข้าถึงชุมชน (แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 10 ปี พ.ศ. 2556 - 2565)

ภารกิจหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คือ การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ซึ่งเป็นที่ความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม ให้เป็นไปตามพันธกิจของวิทยาลัยสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพ ด้านงานวิจัยและการพัฒนาบุคลากรมีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาด้านศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม ด้านบริการวิชาการแก่สังคมให้การสนับสนุนกิจกรรมของคณะสงฆ์ ด้วยการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทด้านการให้บริการ

วิชาการ ทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้ทราบความคาดหวังของชุมชนเป้าหมาย นำสู่การเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการจัดทำนโยบายและแผนการให้บริการทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับคณะและในระดับสถาบันที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้การบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นไปตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ” ก่อให้เกิด ความมั่นคง ความเข้มแข็ง และการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และนานาชาติต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างไร

1.2.2 มีความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยหรือไม่

1.2.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ

1.3.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทาง ในการแก้ไขและปรับปรุงการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขอบเขตของการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม จำนวน 8,805 คน (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558) กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน จึงใช้สูตรของ ยามาเน (Yamane. 1973 : 20) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้ 383 คน แต่เก็บจริงจำนวน 384 คน โดยการสุ่มแบบหลายชั้นตอน (Multi – Stage Sampling) ด้วยสัดส่วนเท่าเทียมกันจาก 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านวัดสุวรรณ , หมู่ 2 บ้านคลองตาหลี (คลองโยง) , หมู่ 3 บ้านหนองแค , หมู่ 4 บ้านตาพิน , หมู่ 5 บ้านศาลายา , หมู่ 6 บ้านพุทธมณฑล

1.4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ลักษณะทางประชากร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม มองใน 3 ด้าน คือ

- (1) ด้านความต้องการของสังคม
- (2) ด้านการชี้แนะสังคม
- (3) ด้านการเตือนสติแก่สังคม

1.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

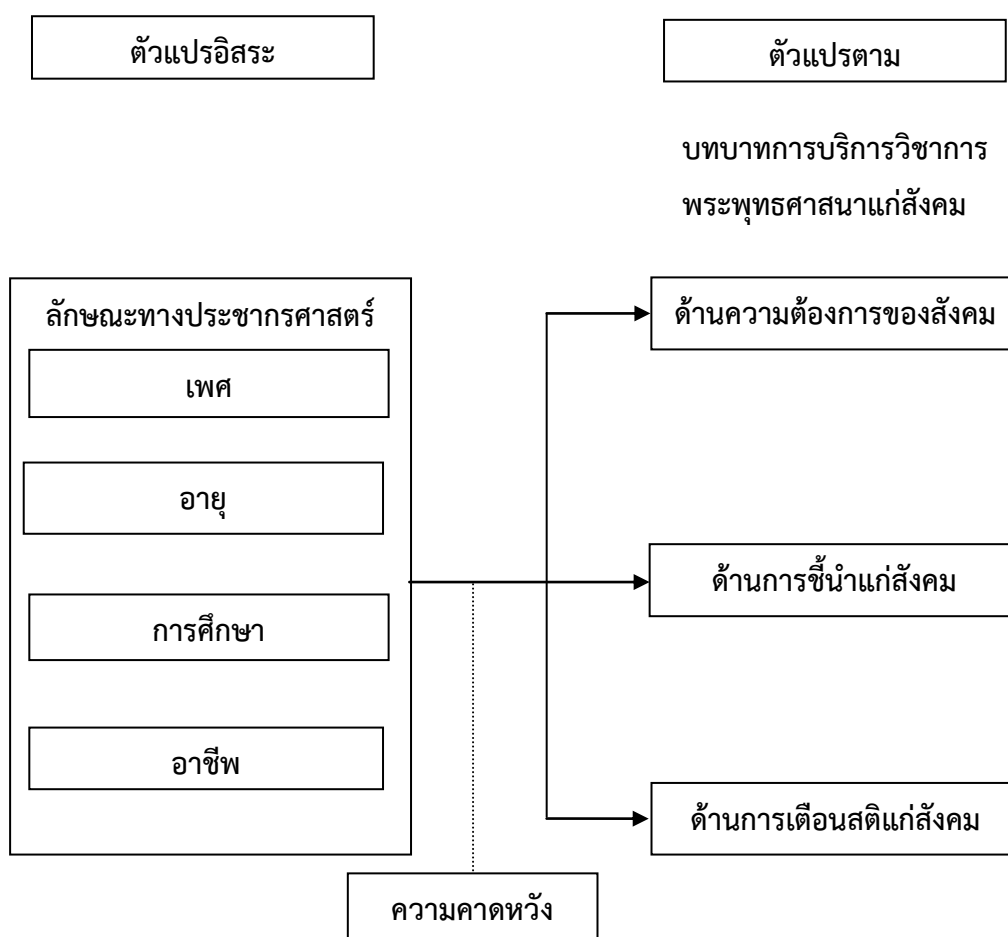
1.5.1 ทราบความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.5.2 เพื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ

1.5.3 ทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทาง ในการแก้ไขและปรับปรุงการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.5.4 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางเสนอต่อผู้บริหารในการกำหนดนโยบายการ และแผนยุทธศาสตร์การให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นสถาบันทางการศึกษาชั้นนำในประเทศ

1.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อต้องการทราบความคาดหวังของชุมชนต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.7 นิยามศัพท์

1.7.1 ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการ ความรู้สึก ความคิดเห็นหรือการคาดคะเนของประชาชนที่อาศัยโดยรอบมหาวิทยาลัย ที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

1.7.2 บทบาท หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติของมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยที่คนในชุมชนคาดหวัง ว่าต้องแสดงออกให้สอดคล้องเหมาะสมกับอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย

1.7.3 ชุมชน หมายถึง คนกลุ่มย่อยที่มีลักษณะเหมือนกับสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่าและมีความสนใจร่วมกันในวงแคบ แต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกว่าสังคม

1.7.4 การบริการวิชาการแก่สังคม หมายถึง การจัดกิจกรรม โครงการของมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนหรือสังคม ในด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม ด้านการชี้แนะแก่สังคม และด้านการเตือนสติแก่สังคม ในรูปแบบต่าง ๆ ให้คนในชุมชนเกิดความพึงพอใจ

1.7.5 ด้านความต้องการของสังคม หมายถึง การจัดกิจกรรม โครงการ ที่ตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่ เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ เผยแพร่ และให้บริการข้อมูล พระพุทธศาสนา เป็นมหาวิทยาลัยที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านวิชาการ ในกระบวนการแก้ไขปัญหาสังคมแก่ชุมชน มีการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม มีการจัดและสนับสนุนการให้บริการจัดฝึกอบรม สัมมนาวิชาการพระพุทธศาสนา มีการจัดและสนับสนุนการให้คำปรึกษา และการให้คำแนะนำด้านวิชาการอย่างทั่วถึงแก่ชุมชน มีการให้บริการข้อมูลการแปล (บาลี-สันสกฤต/ภาษาอาเซียน) มีการให้บริการวิทยากรในการบรรยายธรรมะ เทศน์ ให้แก่ชุมชน และมีผลงานการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพ

1.7.6 ด้านการชี้แนะแก่สังคม หมายถึง การเป็นผู้นำจัดกิจกรรม โครงการทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน ผลักดันหลักธรรมะเพื่อใช้แก้ปัญหาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน และเสนอแนวทาง วิธีการในการดำเนินกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

1.7.7 ด้านการเตือนสติแก่สังคม หมายถึง การทำให้ชุมชนได้ทราบข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่สะท้อนปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม และมีกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรม

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม มีสาระของงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำเสนอเพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยตามหัวข้อดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
  - 2.1.1 ความหมายของความคาดหวัง
  - 2.1.2 ทฤษฎีความคาดหวัง
  - 2.1.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับครู
  - 2.1.4 ความคาดหวังเกี่ยวกับผลการศึกษา
- 2.2 พระพุทธศาสนาในประเทศไทย
  - 2.2.1 ประวัติความเป็นมา
  - 2.2.2 บทบาทและความสำคัญของพระพุทธศาสนา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย
  - 2.3.1 บทบาทมหาวิทยาลัยร่วมสมัย
  - 2.3.2 บทบาทมหาวิทยาลัยด้านการเรียนรู้
  - 2.3.3 บทบาทมหาวิทยาลัยต่อการพัฒนาชุมชนในประเทศไทย
  - 2.3.4 สถาบันอุดมศึกษากับความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน
  - 2.3.5 สภาพการเรียนรู้การสอนของมหาวิทยาลัยในอนาคต
  - 2.3.6 สภาพนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยปี พ.ศ. 2561
  - 2.3.7 ความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่อมหาวิทยาลัยในอนาคต
  - 2.3.8 ภารกิจจากความคาดหวังของสังคม
  - 2.3.9 ทิศทางการตอบสนองต่อภารกิจที่ท้าทาย
  - 2.3.10 การปฏิรูปการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา
  - 2.3.11 ภาพอนาคตของการศึกษาระดับอุดมศึกษากลุ่มประเทศ OECD
- 2.4 การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
  - 2.4.1 พระพุทธศาสนากับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
  - 2.4.2 การบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา
  - 2.4.3 แนวปฏิบัติในการจัดโครงการบริการวิชาการ
  - 2.4.4 ลักษณะของโครงการบริการวิชาการ

- 2.4.5 ระบบและกลไกการบริการทางวิชาการ
- 2.5 โครงสร้างประชากรไทย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

2.1.1 ความหมายของความคาดหวัง

พจนานุกรมของ Collins (Collins, 1997 อ้างถึงใน ยรรยง ศิริรัตน์, 2543) ได้ให้ความหมาย ความคาดหวัง ไว้ว่า ความคาดหวังเป็นสิ่งที่คาดการณ์ว่าสิ่งใดน่าจะเกิดขึ้น และเป็นไปตามความต้องการที่ได้คาดการณ์เอาไว้

Getzels และคณะ (1968: 45-47) และ Oxford University (1989: 281) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังไปในทางเดียวกันว่า เป็นสภาวะทางจิตซึ่งเป็นการรู้สึกนึกคิดหรือเป็นความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณของบุคคลที่คาดคะเนหรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางอย่างว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควรจะมีเกิดขึ้นเพราะคนเราต่างมีความคิดและความต้องการแตกต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปด้วย

Son (1988: 281) และ Clay (1988:252) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่า เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงอนาคตและเชื่อว่า บางสิ่งบางอย่างจะเกิดขึ้นหรือเป็นความเชื่อว่าจะมีบางอย่างควรจะมีเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นหรือค่าความน่าจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีหวังไว้

พิชยากร กาศสกุล (2545:11) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความต้องการ ความรู้สึกหรือความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของบุคคลที่คาดการณ์ล่วงหน้าถึงสิ่งใดว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควรจะมีเกิดขึ้นในสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

สันติ โอวรารงค์ (2545: 26) กล่าวว่า ความคาดหวัง เป็นการคาดการณ์หรือการคาดคะเนในทางบวกหรือคาดว่าสิ่งที่เกิดขึ้น ผลจากการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าและเกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

พิสิฐ มหามงคล (2546: 17-20) กล่าวว่า ความคาดหวังในความหมายที่เป็นลักษณะทางจิตวิทยา มิได้เจาะจงที่การกระทำอย่างเดียว แต่จะรวมถึงแรงจูงใจ ความเชื่อ ความรู้สึก ทศนคติและค่านิยมด้วย

รัตนา สุขะนินทร์(2547) กล่าวว่า ความคาดหวัง เป็นทัศนคติที่เกี่ยวกับความต้องการหรือความปรารถนาที่ผู้บริโภคคาดหวังว่าจะได้รับจากการบริการนั้น ๆ ประกอบด้วย

1. บริการที่พึงประสงค์ (Desired Service) เป็นสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังว่าจะได้รับหรือปรารถนาที่จะได้รับซึ่งระดับของความปรารถนานั้นขึ้นอยู่กับความต้องการส่วนบุคคล และความเชื่อของลูกค้าที่มีต่อบริการที่ได้รับ

2. บริการที่เพียงพอ (Adequate Service) เป็นระดับที่ต่ำสุดของการบริการที่ลูกค้าจะยอมรับได้ โดยไม่เกิดความรู้สึกไม่พอใจซึ่งความคาดหวังระดับนี้เกิดจากการรับรู้ของ ผู้บริโภคต่อทางเลือกของผู้ให้บริการอื่น ๆ

3. บริการที่คาดการณ์ (Predicted Service) เป็นระดับการให้บริการที่ลูกค้าคาดว่าจะได้รับจากผู้ให้บริการ ในขณะที่ลูกค้าพบปะกับผู้ให้บริการ การบริการที่คาดการณ์นี้มีผลกระทบโดยตรงต่อการกำหนดระดับการบริการที่พึงประสงค์

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “ความคาดหวัง สามารถพิจารณาได้ในระดับพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่อาศัยประสบการณ์เดิมของตนในการตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดขึ้นตามความต้องการของตน ความคาดหวังของแต่ละบุคคลในเรื่องหรือสิ่งเดียวกันจึงอาจเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความเข้าใจ แรงจูงใจ ความเชื่อความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยมและการเห็นคุณค่าของความสำเเร็จ”

2.1.2 ทฤษฎีความคาดหวัง

Rotter (อ้างถึงใน สุริย์ กาญจนวงศ์, 2542:58) กล่าวว่าความคาดหวังแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ความคาดหวังเฉพาะ (Specific expectancies) และความคาดหวังทั่วไป (Generalized expectancies) ความคาดหวังเฉพาะสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในอดีตกับความคาดหวังทั่วไป ซึ่งเป็นผลรวมของประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกัน

สันติชัย คำสมาน (2534:51) อธิบายว่าความคาดหวังในเชิงทฤษฎีช่วยตัดสินใจในการกระทำมีข้อพิจารณาเกี่ยวกับความคาดหวัง 2 ประการ คือ พิจารณาเป้าหมายที่จะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงไร (Valence) และพิจารณาว่าสิ่งที่กระทำสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียงไร (Expectancy) โดยทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันและความคาดหวังในการทำงานสู่เป้าหมายมีแนวคิดสำคัญตามทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal – setting theory) เสนอโดย Edwin Locke (อ้างถึงใน สุภคัญญาณี สุขสำราญ, 2544: 16) ที่เห็นว่าจิตใจของมนุษย์นั้นโดยธรรมชาติจะถูกกระตุ้นโดยเป้าหมาย (Goal) ให้ต้องแสดงพฤติกรรมตามเป้าหมาย และความตั้งใจของตนเพื่อนำสู่การบรรลุเป้าหมาย

รักชนก โสภภาพิต (2542:68–69) กล่าวว่าทฤษฎีความคาดหวังมีอยู่หลายฉบับที่นักทฤษฎีแต่ละคนนำเสนอโดยมีสาระที่ต่างกันเล็กน้อยแต่ฉบับที่รู้จักยอมรับกันมากเป็น Vroom และฉบับของ Porter & Lawler ที่เห็นพ้องกันว่าแรงจูงใจเป็นผลมาจากความเชื่อของมนุษย์และ Vroom (1970:9-

103) กล่าวถึงความคาดหวังในทฤษฎี Valence, Instrumentality and Expectancy (V.I.E) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีต่อผลลัพธ์ (Outcomes) ของการกระทำซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของความพึงพอใจของมนุษย์ระดับของความพึงพอใจที่มนุษย์คาดหวังว่าจะได้จากผลลัพธ์นั้น ๆ ไม่ใช่เกิดจากการเห็นคุณค่าที่แท้จริงของผลลัพธ์นั้นเสมอไป เช่น มนุษย์เลือกทำงานด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะต้องการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือต้องการค่าจ้างที่สูงไม่ใช่เลือกทำงานเพราะ ว่างงานนั้นมิคุณค่าตามอุดมคติ อาจกล่าวได้ว่าความพยายามในการทำงานเน้นจากผลลัพธ์หลายอย่างทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง ความเชื่อถือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง เช่น นักเรียนเชื่อว่าการเรียนจะเป็นวิธีการไปสู่การสอบได้ การสอบได้เป็นวิธีการที่นำไปสู่การได้รับประกาศนียบัตรประกาศนียบัตรจะนำไปสู่การบรรจุเข้าทำงาน

3. E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง การคาดการณ์จากความเชื่อว่าผลลัพธ์จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เช่น ถ้ามนุษย์มีความเชื่อมั่นว่าจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ย่อมทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเป็นความรู้สึกลงด้านจิตใจที่จะตัดสินใจเลือกทำอะไร และทำอย่างไร จึงจะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

เชกซูร์จ จันแปลง (2545: 34) ได้เสนอทฤษฎีความคาดหวัง ที่ Victor H. Vroom ได้เสนอไว้ ซึ่งเป็นทฤษฎีความคาดหวัง เกี่ยวกับกระบวนการจูงใจ โดยกล่าวว่า องค์การต้องมองความต้องการของบุคคลที่เข้ามาเพื่อสร้างประโยชน์ต่อองค์การมากที่สุด พฤติกรรมแบบใดที่องค์การต้องการ กำหนดชัดเจนลงไปว่าเป้าหมายที่บุคคลต้องการจะได้มาอย่างไร และสร้างเกณฑ์นั้นขึ้นมาจูงใจให้บุคคลกระทำ การจูงใจเกิดจาก 2 สิ่ง คือ ต้องการอะไร และจะได้รับสิ่งนั้นอย่างไร

แนวคิดเบื้องต้นของทฤษฎี คือ แรงจูงใจ = ความพึงพอใจ x ความคาดหวัง หรือ
 $Motivation = Valence \times Expectancy$

สมมติฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย

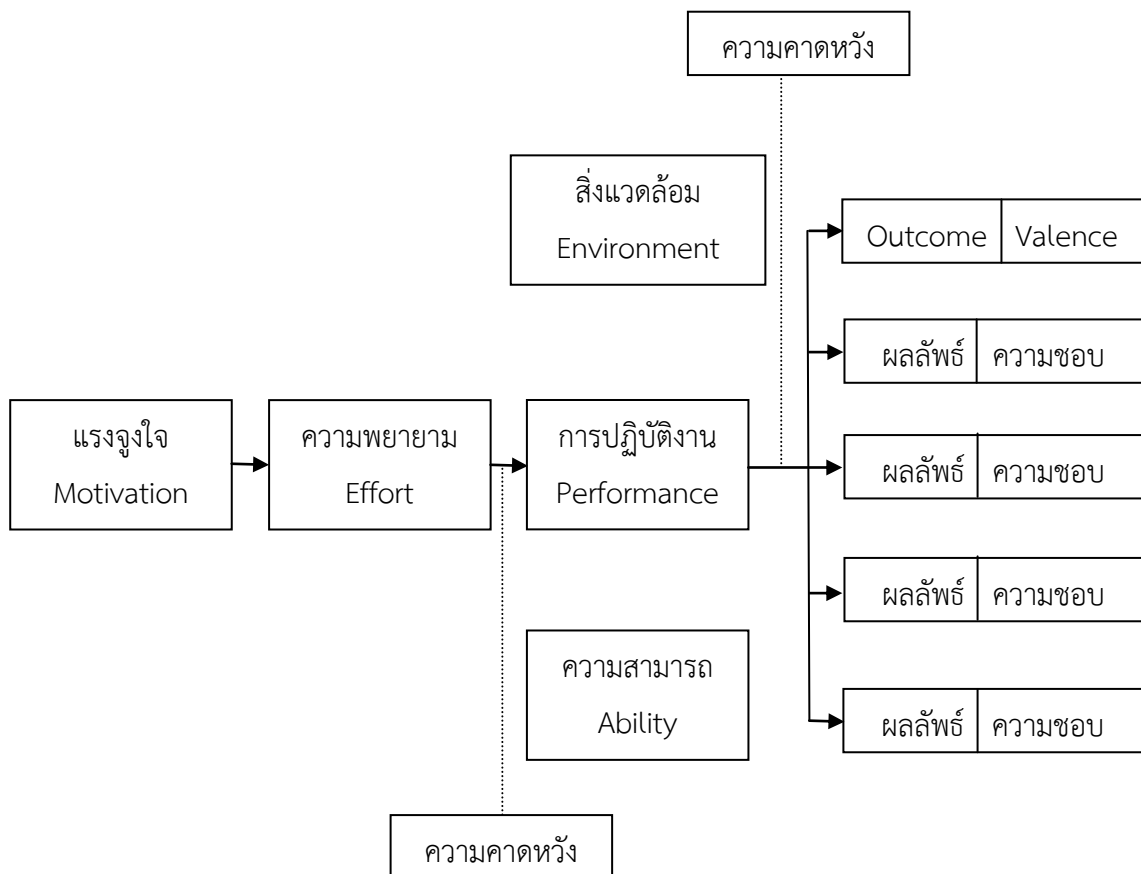
1. พฤติกรรมเป็นผลมาจากการรวมกันของพลังในตัวบุคคลกับสิ่งแวดล้อม
2. บุคคลจะเป็นผู้ตัดสินใจเองเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในองค์การ
3. บุคคลแต่ละคนจะมีความต้องการ ความปรารถนา และเป้าหมายที่แตกต่างกัน
4. บุคคลจะเป็นผู้ตัดสินใจเองเกี่ยวกับทางเลือกของพฤติกรรม อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

ทฤษฎีความคาดหวังจะเริ่มจากการจูงใจ นำไปสู่การรวมกันระหว่างความสามารถของบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่เรียกว่าการปฏิบัติงาน และผลจากการปฏิบัติงานจะนำไปสู่ผลลัพธ์ต่าง ๆ

กัน ซึ่งแต่ละผลลัพธ์จะมีค่านิยมเข้ามาเกี่ยวข้อง และพบว่าการที่บุคคลจะกระทำสิ่งใดก็ตามจะขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ตัว ได้แก่

1. ผลตอบแทนที่จะได้รับนั้นเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่เพียงใด
2. ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อผลที่จะได้รับ
3. เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้ว เชื่อว่าจะต้องเป็นผู้ได้รับผลนั้น
4. มีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวัง

Vroom ได้เสนอตัวแบบจำลองของทฤษฎีไว้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom ที่มา : เซกุนรุจ จันทรแปลง (2545)

สรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจของบุคคล ซึ่งผลของความสำเร็จมาจากสิ่งที่กระทำในปัจจุบันและคาดการณ์ว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต ซึ่งถ้าสามารถกระตุ้นให้บุคคลมีความคาดหวังสูง ก็จะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สูงด้วยนั่นเอง

2.2 พระพุทธศาสนาในประเทศไทย

2.2.1 ประวัติความเป็นมา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของชาติไทยตั้งแต่สมัยโบราณ ชาติไทยได้นับถือและยกย่องเทิดทูนเป็นที่พึ่งแห่งชีวิตของตนสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของไทยส่วนใหญ่ มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยนั้น นันทนา เตชะวณิช (2539: 636) ให้ความเห็นว่า พระพุทธศาสนาเริ่มเข้ามาในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน เมื่อครั้งที่พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่สาม ประมาณ พ.ศ. 300 พระองค์ได้ทรงส่งพระสมณทูตมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ แต่ พัฒน์ เพ็งผลา (2535: 231) ให้ความเห็นว่า พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นที่ตั้งประเทศไทยในปัจจุบัน ประมาณ พ.ศ. 544–743 ตามหลักฐานที่ค้นพบที่ประกอบด้วย สถูปโบราณและโบราณสถานต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น พระสถูป พระปฐมเจดีย์องค์เดิม ที่สร้างเป็นรูปทรงโอคว่ำอย่างพระสถูปสมัยอินเดีย และสภาพุเทสิกเจดีย์อื่น ๆ ที่สร้างเป็นรูป พระธรรมจักร มีกวางหมอบอยู่บนพระแท่น

การนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศไทย พิชุร มลิวัลย์ และไสว มาลาทอง (2527: 130–131) ให้ความเห็นว่า ชาติไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรกในสมัยขุนหลวงเมฆ กษัตริย์อาณาจักรอัยลาว ในราว พ.ศ. 620 ในระยะเวลาต่อมา ชาติไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยานหรือเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์ เป็นศาสนาประจำชาติของตน พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2547 : 46) ให้ความเห็นว่า เมื่อพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เสด็จขึ้นครองราชย์ ในปี พ.ศ. 1822 พระองค์ทรงสถาปนาบิดิตติศัพท์ของคณะสงฆ์แบบลังกาวงศ์ที่ทรงเลื่อมใสศรัทธา จึงโปรดอาราธนาพระมหาเถรสังฆราชเมืองนครศรีธรรมราช มาตั้งสำนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ วัดอรุณญิก ในกรุงสุโขทัยพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยานแบบลังกาวงศ์ก็เจริญรุ่งเรืองและเป็นศาสนาประจำชาติของชาติไทยมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของชาติไทยมาแต่สมัยโบราณคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นสรณะแห่งชีวิตของตน สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนาคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายมหายานและหินยานมาก่อน ครั้นเมื่อพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยานหรือเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์ ในกรุงสุโขทัยชนชาติไทยก็ได้ นับถือพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยานลัทธิลังกาวงศ์ เป็นศาสนาประจำชาติสืบมาจนถึงปัจจุบัน

2.2.2 บทบาทและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย เป็นสถาบันหลักของสังคมไทยที่มีส่วนช่วยให้สังคมไทยมีความสันติสุข ช่วยสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมที่สืบ

เนื่องจากพระพุทธศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2536: 1-2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาว่า เป็นศาสนาที่มีอิทธิพลครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในทุกด้าน

พิฑูร มลิวัดย์ (2527: 1-4) ให้ทัศนะว่า พระพุทธศาสนา ได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ประเทศไทยมีความเจริญมั่นคง ดำรงเอกราชอธิปไตยสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาลจวบจนปัจจุบัน คนไทยทั้งประเทศยึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเคารพบูชาในพระรัตนตรัย พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อชีวิตของคนไทย โดยมีส่วนเสริมสร้างอุปนิสัยของคนในชาติให้รักความสงบ มีความเสียสละ อาจหาญกล้า รื้ออบ มีความรักและยึดมั่นอยู่ในสามัคคีธรรม

เดือน คำดี (2534 : 1-2) อธิบายถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาว่า เป็นส่วนที่ทำให้คนไทยมีนิสัยยึดหยุ่นพฤติกรรมไม่ก้าวร้าว มั่นคงในอารมณ์ มีนิสัยไม่หลุกหลิก อยู่ที่ใดก็เป็นมิตรกับทุกคน การดำเนินชีวิตก็เรียบง่าย อ่อนน้อมถ่อมตน สังคมไทยจึงอบอุ่น จิตใจของคนไทยจึงอ่อนโยน มีความเมตตา ทรงความยุติธรรม ไม่เห็นแก่ตัว และไม่นิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหา

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2539: 7-88) ได้อธิบายและให้เหตุผลความสำคัญของพระพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้

1. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย คนไทยนับถือพระพุทธศาสนามากกว่าร้อยละ 95 ของคนไทยทั้งประเทศจากคนไทยทั้งหมด 65 ล้านคน
2. พระพุทธศาสนาเป็นแกนนำและเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย ชีวิตของคนไทยผูกพันแนบแน่นอยู่กับพระพุทธศาสนา ฉะนั้น วงจรชีวิตของคนไทยจึงได้รับอิทธิพลและได้รับการถ่ายทอดมาจากพระพุทธศาสนาทุกด้าน เช่น แนวความคิด ประเพณีต่าง ๆ ฯลฯ เช่น ตั้งชื่อโกนผมไฟ แต่งงาน และประเพณีและวัฒนธรรมอื่น ๆ อีกมากมาย
3. พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชนชาวไทย เมื่อคนไทยนับถือศาสนาเดียวกันแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ในทางศาสนา คนไทยก็ต้องทำร่วมกันในปีหนึ่ง ๆ มีเทศกาลมากมายและนอกจากนี้ จุดหมายสูงสุดในทางศาสนาก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วย
4. พระพุทธศาสนาเป็นหลักการที่ช่วยดำรงรักษาเสรีภาพในการนับถือศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้คนเชื่อหลักเหตุผล เมื่อเป็นเช่นนี้ชาวพุทธไทยจึงเป็นคนมีเหตุผล และมีใจกว้างในการนับถือศาสนาของตน และมีใจกว้างในการที่ใครจะนับถือศาสนาอะไรหรือศาสนาอื่นจะมาเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทย คนไทยก็ให้เสรีภาพเต็มที่ เป็นต้น
5. พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันคู่ชาติไทย เป็นที่เข้าใจในหมู่คนไทยมาตลอดว่า ประเทศไทยมี 3 สถาบันหลักคือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เท่านั้น และคำว่าศาสนาในที่นี้ก็คือพระพุทธศาสนา นั่นเอง แม้แต่ธงไตรรงค์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาติก็มี 3 สีคือ สีแดง น้ำเงินและสีขาว สีขาวนั้นก็หมายถึง พระพุทธศาสนา

6. พระพุทธศาสนาสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยที่รักความเป็นอิสระ คนไทยนั้นเป็นชนชาติที่รักความเป็นอิสระมากที่สุดชาติหนึ่งในโลก พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผลและอิสระเสรีในการนับถือ จึงเหมาะสมเข้ากับชนชาติไทยอย่างยิ่ง

7. พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งสำคัญที่หล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติไทย คนไทยได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาหลายด้าน เช่น เป็นคนมีเมตตา กรุณา มีความยืดหยุ่น ประสานประโยชน์และไม่ชอบความรุนแรง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยในที่สุด

8. พระพุทธศาสนาเป็นมรดกและเป็นคลังสมบัติอันล้ำค่าของชนชาติไทย เรื่องนี้มีให้เห็นอยู่เต็มเมือง อันได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน จิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรมเป็นของเนื่องมาจากพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

9. พระพุทธศาสนาเป็นหลักนำทางการพัฒนาชาติไทย ในการพัฒนาประเทศ วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และพระสงฆ์เป็นผู้ชี้ทางและนำในการพัฒนาด้วย และในการพัฒนานั้นมีทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อม ๆ กันด้วย

10. พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งของดี มีค่า ที่ชนชาติไทยมอบให้แก่อารยธรรมของโลก ศิลปวัฒนธรรมที่พัฒนาจนเป็นเอกลักษณ์ของไทยนั้น รากฐานที่แท้จริงมาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งดังกล่าวทั้งหมดได้กลายเป็นอารยธรรมของโลกในที่สุด

ดูลิต โสภิตชา (2542: 13) ให้ความเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศของชาวพุทธ ชาวพุทธเป็นผู้ตั้งประเทศมาแต่เริ่มแรก ในประวัติศาสตร์ได้บ่งบอกชัดเจนว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์เราจะอ่านตำราเล่มไหนก็มีหลักฐานพิสูจน์ให้รู้ความจริงเช่นนั้น ซึ่งหลักฐานที่พิสูจน์ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยนั้นมีอยู่มากมาย

สารوخ บัวศรี (2542: 18) ให้ความเห็นว่า ทุกวันนี้พระพุทธศาสนากลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของประชาชน ส่วนในสาขาการศึกษานั้น หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีคำสอนและข้อปฏิบัติที่คัดสรรมาจากคำสอนพระพุทธองค์ ซึ่งนำเสนอในลำดับที่จัดเรียงไว้อย่างดี ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า หลักสูตรได้ปลูกฝังค่านิยมศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการเล่าเรียนหนังสือทีเดียว ในอีกแง่มุมหนึ่ง ตามประเพณีนั้นเยาวชนไทยต้องบวชเป็นเวลาอย่างน้อยสามเดือน เพื่อให้เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ พิธีพุทธศาสนามีการเน้นเป็นพิเศษในงานสมาคมสำคัญ ๆ ของชีวิตชาวไทย เช่นพิธีการแต่งงาน พิธีมาปณิกงานปีใหม่ และรัฐพิธีต่าง ๆ ฯลฯ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พระพุทธศาสนาผูกพันอย่างลึกซึ้งกับชีวิตทั่วไปของประชาชนชาวไทย นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังเป็นศาสนาหรือปรัชญาที่สำคัญเพียงอย่างเดียวในประเทศไทย ไม่เหมือนกับโลกตะวันตกที่ซึ่งปรัชญาและจิตวิทยาต่าง ๆ มีมากมาย ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเท่านั้นที่เป็นที่พึ่ง ทำให้ได้มาซึ่งแนวคิดในเชิงปรัชญาและหลักจิตวิทยาแบบพื้นบ้าน

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2546: 14–21) กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของพระพุทธศาสนา สรุปเป็นรายชื่อได้ดังนี้

1. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมทั้งลักษณะนิสัยและมารยาทของคนไทยส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา

2. พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพุทธมามกะ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และพระมหากษัตริย์ไทยในระยะหลังจะทรงผนวชเพื่อศึกษาธรรมะตามพระราชประเพณีทุกพระองค์ นอกจากนี้พระราชประเพณีก็เป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาด้วย

3. พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย ซึ่งวัฒนธรรมไทยทั้งด้านศิลปขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวรรณกรรม เป็นต้น มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนา

4. รัฐบาลไทยให้การสนับสนุนส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยการนับศักราชเป็นพุทธศักราช (พ.ศ.) กำหนดให้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันหยุดราชการ และมีสัญลักษณ์ในสถานที่ราชการ

5. พระพุทธศาสนาเป็นสภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมในสังคมไทย ประเทศไทยมีวัดและสำนักสงฆ์ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน โบราณวัตถุ และโบราณสถานในประเทศจำนวนมาก

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนามีบทบาทและความสำคัญ ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย มาแต่ครั้งบรรพกาลที่ได้ก่อตั้งชาติไทยมาจนถึงปัจจุบันโดยหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยทุกด้าน และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ หลักธรรมคำสอนเหล่านั้น ได้ช่วยให้ผู้ประพฤติปฏิบัติประสบความสำเร็จในความสุข ความสำเร็จในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่งผลให้สังคมมีความสงบสุขร่มเย็นด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย

2.3.1 บทบาทมหาวิทยาลัยร่วมสมัย

สถาบันการศึกษาในอนาคตจะต้องดำเนินการในการแก้ปัญหาของชุมชนให้มากขึ้นโดยร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลให้กับสังคมทั้งทางด้านการศึกษากการประกอบอาชีพสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยจะต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะต้องดำเนินนโยบายด้านการศึกษากการวิจัยและการบริการวิชาการต่อสังคม

มหาวิทยาลัยต้องเป็นฐานรองรับการสร้างสรรคและนวัตกรรมและเป็นฮับ (Hub) โดยผลิตบัณฑิตปริญญาที่มีความเป็นเลิศและมีคุณค่าสามารถใช้ความรู้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้าง

พรมแดนความรู้ให้กว้างขวางออกไปโดยการแสวงหาความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อพัฒนาความรู้และนวัตกรรมมหาวิทยาลัยควรมีความใกล้ชิดกับความต้องการของรัฐและภาคอุตสาหกรรมผ่านผลผลิตทางวิชาการและการประยุกต์ผลิตภัณฑ์และบริการที่จัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้

บุญเจริญ ศิริเนาวกุล (2550: 45) อติตเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาแบ่งบทบาทของมหาวิทยาลัยที่จะต้องดำเนินการมี 3 ประการคือ

1. ผู้ทำงานด้านองค์ความรู้ (Knowledge workers)
2. ผู้ขับเคลื่อนภาคการผลิต (Real sector drivers)
3. ผู้เล่นบทบาทระหว่างประเทศ (Global players)

ผู้ทำงานด้านองค์ความรู้คือผู้ที่มีบทบาทในการทำให้ชุมชนเข้มแข็งเป็นผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีให้กับชุมชนและท้องถิ่น *ผู้ขับเคลื่อนภาคการผลิต* เป็นผู้ตอบสนองต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการผลิตของประเทศสำหรับ *ผู้เล่นบทบาทระหว่างประเทศ* คือผู้สร้างศักยภาพในการแข่งขันให้กับชาติ

ภารกิจทั้งหมดของอุดมศึกษาจะต้องตอบโจทย์ตามบทบาทที่ตนเองจะเล่นบทบาทของผู้ทำงานด้านองค์ความรู้จะต้องทำให้บัณฑิตที่ตนผลิตออกมาผลงานวิจัยและบริการวิชาการที่เกิดขึ้นและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมุ่งไปสู่การทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสร้างความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีให้กับชุมชนและท้องถิ่นและเช่นกันสำหรับผู้ขับเคลื่อนภาคการผลิตและผู้เล่นบทบาทระหว่างประเทศ

อุดมศึกษาไทยจะอยู่ในตำแหน่งใดของภูมิภาคไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทที่อุดมศึกษาจะเล่นแต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพในการพัฒนาตนเองในบทบาทนั้น ๆ ของอุดมศึกษาอุดมศึกษาจำเป็นต้องค้นหาบทบาทหรืออัตลักษณ์ที่เหมาะสมแล้วจัดตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งในรูปกระบวนของอุดมศึกษาไทยทั้งหมดเพื่อรองรับกับการท้าทายใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น (บุญเจริญ ศิริเนาวกุล, 2550)

มหาวิทยาลัยต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีส่วนร่วมในชุมชนและใช้การวิจัยนำไปสู่นวัตกรรมใหม่พัฒนางานวิชาการที่จะต้องพิจารณาในส่วนของการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาในช่วงเวลาของชีวิตร่วมสมัยโดยพิจารณาความพร้อมของตลาดในการรองรับบัณฑิตในแต่ละสาขาและการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่ทำให้เกิดความต้องการใหม่ ๆ โดยพันธกิจของมหาวิทยาลัยเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนการอบรมวิจัยการพัฒนาและบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นการมุ่งเน้นพันธกิจที่หลากหลายโดยขึ้นอยู่กับนโยบายงบประมาณบุคลากรและพันธกิจที่แตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้บทบาทของมหาวิทยาลัยร่วมสมัยควรมีการถ่ายทอดความรู้การสร้างสรรคความรู้และการพัฒนาภาพลักษณ์จัดประสบการณ์ให้นักศึกษามีปัญญาเป็นมืออาชีพและมีการพัฒนา

ส่วนบุคคลซึ่งโดยเนื้อหาหลักสูตรจะจัดความรู้พื้นฐานและการต่อยอดความรู้การนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงและการสร้างความเป็นเอกภาพให้กับประเทศชาติตั้งนั้นการพัฒนาภาพลักษณ์ เช่นจริยธรรมความขยันขันแข็งความพยายามและจุดมุ่งหมายต้องมีส่วนในการบำรุงหล่อเลี้ยงทักษะชีวิตที่จำเป็นเช่นการคิดอย่างมีเหตุผลการเรียนรู้ตลอดชีวิตการสื่อสารทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะทำให้นักศึกษาทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีส่วนร่วมในชุมชนในภาพรวมใหญ่เช่นความรับผิดชอบต่อสังคมหน้าที่พลเมืองที่ดีและในระดับอุดมศึกษาต้องสอนวิธีการเรียนรู้อย่างเข้มข้นให้คิดได้อย่างสร้างสรรค์มีทักษะการเขียนได้เนื้อหาสาระ

สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลในสายการบังคับบัญชาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือการให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงทำการสอนวิจัยให้บริการวิชาการแก่สังคมปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีผลิตและส่งเสริมวิทยฐานะครูทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏมีประวัติความเป็นมาที่โดดเด่นมีความสำเร็จอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติพันธกิจต่าง ๆ ของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมีจุดแข็งที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคณาจารย์นักศึกษาและประชาชนทั่วไปปณิธานของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะสรรค์สร้างและธำรงรักษาเกียรติคุณชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของภูมิภาค

ทั่วไปแล้วมหาวิทยาลัยราชภัฏมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในพื้นที่ที่สมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติร่ำรวยด้วยศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีระบบการบริหารมีคณาจารย์ที่มีศักยภาพสูงทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จสูงในการปรับเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยและปฏิบัติพันธกิจต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติใหม่และนับว่ามีความพร้อมสูงต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นอิสระในกำกับของรัฐ

โดยในห้วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจทางสังคมทางการเมืองทางวิทยาการก้าวหน้าและทางเทคโนโลยีของชาติและของโลกสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดรวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏจำเป็นต้องมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและมีความพร้อมอยู่เสมอในการปรับเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอดและเพื่อการรักษาระดับความสำเร็จของการสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมตามภารกิจหน้าที่ต่อไปซึ่งภารกิจที่ทำทายต่อความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันและอนาคตคือ

ประการแรก การใช้การวิจัยนำไปสู่นวัตกรรมใหม่เพื่อใช้เป็นแนวทางการเรียนการสอนการพัฒนางานวิชาการต้องพิจารณาในส่วนของการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) การจัดการ

ศึกษาในช่วงเวลาของชีวิตร่วมสมัยพิจารณาถึงการที่ตลาดมีความพร้อมมากขึ้นเพียงใดในแต่ละสาขาที่ผลิตบัณฑิตส่วนของตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดความต้องการใหม่

ประการที่สอง การวัดความสำเร็จของนักศึกษาไม่ใช่เพียงการทำข้อสอบได้คะแนนดีแต่ต้องเตรียมนักศึกษาสำหรับการดำเนินชีวิตเมื่อจบออกไปแล้วเพื่อสร้างความสามารถที่ยั่งยืน นักศึกษาต้องมีความสามารถที่จะเรียนรู้ นักศึกษาจะต้องได้รับการสอนไม่เพียงแต่เรียนรู้ตัวความรู้แต่จะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างอิสระเป็นเหมือนกิจกรรมที่จะต้องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยควรจะได้สร้างความสัมพันธ์เพื่อการร่วมมือร่วมมือกับการเรียนรู้ของชุมชนที่ซึ่งเป็นที่เรียนรู้เพื่อชีวิตสำหรับทุกคน

2.3.2 บทบาทมหาวิทยาลัยด้านการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยต้องเปลี่ยนบทบาทจากการสอนมาเน้นที่การเรียนรู้มากขึ้นโดยบุคลากรเป็นผู้ดำเนินการในการถ่ายทอดความรู้สร้างสรรคความรู้สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็น ทั้งการคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตการสื่อสารระหว่างกันทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีส่วนช่วยสังคมส่วนร่วมเป็นความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยที่จะต้องกำหนดให้นักศึกษามีความสำคัญเป็นอันดับแรกการเรียนรู้และความสามารถที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ฝึกกระบวนการคิดจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

2.3.3 บทบาทมหาวิทยาลัยต่อการพัฒนาชุมชนในประเทศไทย

บทบาทมหาวิทยาลัยต่อการพัฒนาชุมชนในประเทศไทย จะปรากฏออกมาในลักษณะของงานวิจัยเฉพาะเรื่องผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นงานด้านการวิจัยทางวิชาการในประเทศไทยที่ผ่านมายังขาดเวทีให้มหาวิทยาลัยได้เข้ามามีส่วนร่วมการที่มหาวิทยาลัยกับชุมชนทำงานร่วมกันทำให้มหาวิทยาลัยมีโอกาสทำงานจากของจริง นักศึกษาก็ได้เรียนรู้จากของจริง ซึ่งไม่มีในหลักสูตรเมื่อนักศึกษาจบออกมา ก็เป็นกำลังที่สำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยทิศทางเช่นนี้สถาบันการศึกษาจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนอันเป็นภาระสำคัญหนึ่งใน 4 ประการของมหาวิทยาลัย นั่นคือ ภารกิจด้านบริการสังคม

2.3.4 สถาบันอุดมศึกษากับความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน

ในศตวรรษแห่งความเปลี่ยนแปลงนี้การศึกษาในมหาวิทยาลัยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยทั่วโลกคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าระหว่างปี พ.ศ.2543-2568 การมีส่วนร่วมต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาหนุ่มสาวและนักศึกษาสูงอายุเป็นไปอย่างกว้างขวางซึ่งต้องตระหนักว่าการมี

ส่วนร่วมต่อสังคมของมหาวิทยาลัยทั่วโลกย่อมขึ้นกับนักศึกษาคณาจารย์บุคลากรและพลเมืองที่จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

การสร้างความเข้มแข็งให้กับมหาวิทยาลัยเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและเข้าไปมีบทบาทในชุมชน (Civic role and Social responsibility) นั้นต้องมีการให้ปฏิญาร่วมกันในการส่งเสริมคุณค่าความเป็นมนุษย์สากลระหว่างมหาวิทยาลัยชุมชนและประเทศเพื่อนบ้านนักศึกษาหนึ่งร้อยล้านคณาจารย์บุคลากรและศิษย์เก่าจำนวนหลายล้านคนทั่วโลกต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการนี้ด้วย

สถาบันอุดมศึกษาต้องให้บริการและสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมเพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทั้งนี้คณาจารย์บุคลากรและนักศึกษาต้องมีการเรียนรู้สร้างค่านิยมและมีความผูกพันที่จะอุทิศตนให้กับชุมชนประเทศและโลกมหาวิทยาลัยต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการสนับสนุนให้คณาจารย์บุคลากรและนักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมและทำความดีให้กับสังคมเพราะเป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและสร้างความเป็นธรรมให้สังคม

มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยบางแห่งมีอายุเก่าแก่มากขณะที่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยบางแห่งมีอายุไม่เก่าแก่นักหรือเพิ่งตั้งใหม่แต่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทั้งหมดนี้ต่างมีภาระหน้าที่พิเศษที่ต้องอุทิศให้กับสาธารณะด้วยการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาขยายการศึกษาออกไปและสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปใช้ได้อย่างทันเวลาสถาบันอุดมศึกษาต้องตระหนักว่าตนเองไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวในสังคมหรือไม่มีความผูกพันใด ๆ กับชุมชนที่ตั้งอยู่ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาต้องรับฟังมีความเข้าใจและอุทิศตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคมรวมถึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับสังคมหรือชุมชนที่ใกล้ ๆ หรือห่างไกลออกไปในทางปฏิบัติมหาวิทยาลัยต้องกำหนดพันธกิจที่ส่งเสริมการสอนการวิจัยและการบริการ

มหาวิทยาลัยต้องใช้กระบวนการทางการศึกษาและการวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการต่าง ๆ การให้บริการและการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและพลเมืองทั้งในระดับชุมชนและโลกเป็นความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยในการเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างวัฒนธรรมในหมู่คณาจารย์บุคลากรและนักศึกษาให้เอาใจใส่ต่อการเรียนรู้และการตั้งประเด็นคำถามต่าง ๆ ดังนั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องมีข้อตกลงร่วมกันคือ

1. ขยายการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการสอน การวิจัยและการให้บริการสาธารณะอย่างมีจริยธรรม
2. ผังตัวเข้ากับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Public responsibility) ด้วยการทำตัวเป็นบุคคลตัวอย่างกำหนดนโยบายและน่านโยบายไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา
3. กำหนดกรอบการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้รางวัลและตระหนักในการปฏิบัติที่ดีเพื่อการให้บริการทางสังคมโดยการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาคณาจารย์บุคลากรและชุมชน

4. มั่นใจว่ามหาวิทยาลัยมีการนำมาตราฐานที่เป็นเลิศการโต้แย้งเชิงวิพากษ์การวิจัยทางวิชาการและการประเมินจากเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Peer judgment) มาใช้เพื่อการมีส่วนร่วมกับชุมชน

5. ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจให้มีการให้สิทธิในการตัดสินใจแก่บุคคลและกลุ่มบุคคลสร้างความเข้าใจและความเข้มแข็งร่วมกันและไปให้ถึงและขอรับบริการเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการศึกษาและการวิจัย

6. สร้างความตระหนักร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานภาครัฐภาคธุรกิจสื่อองค์กรการกุศลองค์กรไม่หวังผลกำไรและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อสร้างความก้าวหน้าและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นหุ้นส่วนกับรัฐบาลในการกำหนดนโยบายที่เข้มแข็งเพื่อส่งเสริมการศึกษาของชุมชนและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคต่าง ๆ เพื่อขยายผลและส่งเสริมประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจเข้าสู่ชุมชน

7. เป็นหุ้นส่วนกับโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และเป็นชีวิตส่วนหนึ่งของชีวิตสำหรับพลเมืองในทุกระดับ

8. จัดทำเอกสารและเผยแพร่ผลงานตัวอย่างของมหาวิทยาลัยที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสมาชิกของชุมชน

9. ส่งเสริมและสนับสนุนสมาคมทางวิชาการในระดับนานาชาติภูมิภาคและประเทศเพื่อทำให้มหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนและตระหนักในการบริการสังคมการสอนและการวิจัย

10. ประกาศให้เป็นที่ทราบทั่วกันถึงประเด็นความสำคัญของชุมชน

11. จัดตั้งคณะกรรมการเตรียมงานและสร้างเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนของสถาบันอุดมศึกษา

2.3.5 สภาพการเรียนรู้การสอนของมหาวิทยาลัยในอนาคต

ในอีก 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2561) การศึกษาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะเปลี่ยนแปลงไปนักศึกษาสามารถเรียนข้ามภาควิชาได้มหาวิทยาลัยจะจัดการเรียนการสอนลักษณะเป็นโมดูล (Module)

นักศึกษาสามารถเรียนแบบเต็มเวลา (Full-time study) แล้วเปลี่ยนมาเรียนแบบนอกเวลา (Part-time) หรือจากการเรียนแบบนอกเวลามาเป็นการเรียนแบบเต็มเวลาผู้สอนต้องมีการสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์หรือคุยแบบตัวต่อตัวกันบ่อยขึ้นกับผู้กำหนดนโยบาย (Policy-makers) และข้าราชการ (Civil servants) ปีการศึกษา (Academic year) จะหายไปรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยจะสอดคล้องกับโลกแห่งการทำงานนายจ้างจะให้ความสำคัญเรื่องเงินทุนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาที่เรียนนอกเวลาและนักศึกษาที่เรียนสูงกว่าปริญญาตรีส่วนในโรงเรียนครูจะ

สนับสนุนให้นักเรียนทำงานในเชิงวิชาการการศึกษาต่อเนื่องระดับวิทยาลัย (Further education colleges) กับธุรกิจท้องถิ่น (Local business) จะมีความเชื่อมโยงกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างใกล้ชิดมาก

2.3.6 สภาพนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2561

มหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนการสอนใหม่ที่ไม่อิงแต่กับปีการศึกษาเท่านั้นทอมสามารถเรียนได้ตลอดปีเนื่องจากตารางการเรียนการสอนออกแบบได้เหมาะสมกับโลกแห่งการทำงานทอมเรียนจบพร้อมกับได้รับใบรายงานที่มีผลคะแนนในแต่ละโมดูลและยังได้บันทึกว่าเป็นอาสาสมัครทำงานในศูนย์อพยพสำหรับผู้ไร้บ้าน

ปัจจุบันมีนักศึกษาที่ต้องการเรียนนอกเวลาเพิ่มขึ้นมากกว่ารุ่นพ่อแม่ของเจนนีเจนนีสามารถชำระค่าเล่าเรียนภายหลังเมื่อเธอเรียนจบมีงานทำและมีเงินเดือนมากพอแล้วซึ่งในปีพ.ศ. 2551 นักศึกษานอกเวลาต้องชำระค่าเล่าเรียนทันทีเมื่อลงทะเบียนเรียนแต่สำหรับเจนนีมีทุนการศึกษาของมหาวิทยาลัยและทุนภายนอกที่ให้กับเธอนอกจากนี้เพื่อน ๆ ของเจนนียังเรียนโดยใช้เงินสนับสนุนจากธุรกิจท้องถิ่น

ศาสตราจารย์ราเชลอายุ 51 ปีจากโรงเรียนธุรกิจของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง (Business school) ชี้ว่าปัจจุบันมีจำนวนศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยเป็นเพศหญิงมากกว่าเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา และขณะนี้สหราชอาณาจักรกำลังพยายามผลักดันให้มีการทำงานร่วมกันมากขึ้นระหว่างนักวิชาการกับข้าราชการเนื่องจากเมื่อสิบปีที่ผ่านมา นักวิชาการรู้สึกว่าคุณคิดเห็นต่าง ๆ ของนักวิชาการไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลอย่างมากซึ่งความคิดนี้กำลังเปลี่ยนไปและอุปสรรคที่เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรมก็หมดไปด้วย

2.3.7 ความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่อมหาวิทยาลัยในอนาคต

จอห์นเดนแฮมเลขาธิการมหาวิทยาลัยได้สอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ในแวดวงการศึกษา (Education sector) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 ที่ผ่านมาว่าการเปลี่ยนแปลงในอีก 10-15 ปีข้างหน้าของมหาวิทยาลัยควรเป็นอย่างไรเพื่อให้ก้าวทันโลกสมัยใหม่และยังคงเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก (World class) ซึ่งผู้ที่ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วยรองอธิการบดีมหาวิทยาลัย (Vice-chancellors) ที่ปรึกษารัฐบาลด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Government advisers on Science and Technology) และผู้บริจาคเงินสนับสนุนมหาวิทยาลัยซึ่งคำตอบที่ได้รับคือการพิจารณาขึ้นค่าธรรมเนียมการศึกษาในปีหน้า (พ.ศ.2552)

หากรัฐบาลเห็นด้วยกับความคิดนี้และนำมาใช้ชีวิตของนักศึกษาและนักวิชาการจะเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมในทศวรรษหน้าอย่างไรก็ตามความคิดนี้เป็นความคิดที่ชาญฉลาดหรือไม่อะไรคือสิ่งที่รัฐบาลต้องพิจารณาดำเนินการเร่งด่วนสูงสุด (Highest priority) ในช่วงเวลาที่งบประมาณขาดแคลน (Cash-strapped times)

แหล่งข้อมูลจากรัฐบาลกล่าวว่าเดนแฮมมีความคิดที่แหลมคมเกี่ยวกับการศึกษาแบบ “ระบบหน่วยกิต” ซึ่งนักศึกษาสามารถเลือกเรียนเป็นโมดูลซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาระหว่างการศึกษต่อเนื่อง(Further education)และอุดมศึกษา(Higher education) อย่างไรก็ตามความคิดของเดนแฮมบางอย่างต้องมีการถ่วงน้ำหนักด้วยความรอบคอบและต้องมีการขอคำแนะนำจากนักศึกษาและภาคอุตสาหกรรมเพิ่มเติม

ผู้นำหรือผู้บริหารมหาวิทยาลัยในอนาคตซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี (Vice-chancellors) และผู้บริหารอาวุโส(Senior managers) ต่างเห็นชอบกับความคิดของเดนแฮมเป็นส่วนใหญ่ขณะที่ดร.เดวิดลอร์รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเอจฮิลล์ (Edge Hill University) เห็นว่าความคิดของเดนแฮมในหลาย ๆ เรื่องยังไม่สามารถนำมาใช้จริงได้ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายของภาครัฐอย่างรุนแรง

ดร.ลอร์กล่าวว่า การลงทะเบียนเรียนข้ามมหาวิทยาลัยการปรับเปลี่ยนการเรียนแบบนอกเวลากับแบบเต็มเวลาให้มีความยืดหยุ่นและการไม่มีปีการศึกษาเป็นเรื่องยากในทางปฏิบัติแต่ปีเตอร์แมคแคฟเฟอร์รี่ (Peter McCaffery) รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย London South Bank เห็นว่าการจัดการศึกษาแบบปีการศึกษาเป็น “แนวคิดที่ทันสมัย” (Quaint anachronism)

มหาวิทยาลัยควรมีความใกล้ชิดกับข้าราชการโรงเรียนและธุรกิจการศึกษาต้องมีวงจรเพื่อประสานร่วมกันระหว่างภาคธุรกิจและรัฐบาลทั้งแมคแคฟเฟอร์รี่และดร.ลอร์เชื่อว่าในทางปฏิบัติเป็นเรื่องยากที่จะคาดหวังให้นายจ้างสนับสนุนทางการเงินแก่นักศึกษาที่เรียนนอกเวลาและนักศึกษาที่เรียนระดับสูงกว่าปริญญาตรีในภาวะที่เศรษฐกิจถดถอย

ตามรายงานมิได้ระบุถึงค่าธรรมเนียมการศึกษาในอนาคตว่าควรเก็บเท่าไรซึ่งดร.ลอร์เห็นว่าประเด็นการจับเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาจะเป็นเรื่องที่หนักและตึงเครียดในทศวรรษหน้าซึ่งมีแนวโน้มว่าค่าธรรมเนียมการศึกษาจะเพิ่มขึ้นแต่มหาวิทยาลัยก็มีข้อจำกัดในการคิดค่าธรรมเนียมการศึกษากับนักศึกษา

สำหรับความคิดเห็นของศาสตราจารย์คริสโรเบิร์ตสันหัวหน้าสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยวอร์เชสเตอร์ (University of Worcester) กล่าวว่าวิสัยทัศน์เรื่องมหาวิทยาลัยวิทยาเขตหรือศูนย์การศึกษา(Campus) เป็นเรื่องธรรมดาเกินไปแล้วสำหรับในอนาคตซึ่งมหาวิทยาลัยวอร์เชสเตอร์เองได้สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนครูและวิทยาลัยนอกจากนี้นักศึกษาสามารถสลับมาเรียนแบบนอกเวลาหรือเต็มเวลาได้และสามารถจัดการเรียนให้มีส่วนผสมที่ลงตัวเหมาะกับนักศึกษาได้ (Mix and match courses) นอกจากนี้โรเบิร์ตสันยังเห็นว่าในทศวรรษหน้ามหาวิทยาลัยต้องลงทุนในเรื่องคุณภาพการสอนให้สูงขึ้นและเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยสอบถามความคิดเห็นต่าง ๆ ก่อนที่จะนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่มหาวิทยาลัย

2.3.8 การกิจจากความคาดหวังของสังคม

สถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงจำเป็นต้องรับรู้ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อสถาบันจำเป็นต้องรับรู้ความต้องการความจำเป็นและสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อจะนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนดำเนินงานให้สนองตอบต่อสังคมตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา

สภาพของสังคมจะเป็นข้อมูลที่เป็นการแสดงโอกาส(Opportunity) ที่จะเอื้อต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จแต่ในขณะเดียวกันสภาพของสังคมก็อาจเป็นภัยคุกคาม(Threat) ที่บีบคั้นการดำเนินงานได้เช่นกันโดยปกติทิศทางของการปฏิบัติการกิจของสถาบันอุดมศึกษามักได้รับอิทธิพลของปัจจัยผลักดัน (Push factors)และปัจจัยดึงดูด(Pull factors) โดยสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของสังคมจะเป็นปัจจัยดึงดูดทิศทางของการดำเนินงานในขณะที่สภาพความพร้อมของตัวสถาบันเองจะเป็นปัจจัยผลักดันว่าสถาบันควรตอบสนองสังคมได้เพียงใดและควรธำรงรักษาปรัชญาปณิธานความมุ่งมั่นของสถาบันไว้เพียงใด

ความคาดหวังและสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของสังคมที่จะกระทบต่อภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏมออยู่ 5 ประการที่สำคัญมากที่สุด

1. สังคมต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ อีกมากเมื่อพิจารณาเชิงปริมาณสถิติประชากรวัยเรียนของไทยเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาเพียง 21% ในขณะที่ประเทศจีนมีถึง 53% ระดับการศึกษาของคนในชาติถือเป็นปัจจัยชี้ขาดถึงสมรรถนะความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชาติอีกทั้งในประเทศไทยจะมีจำนวนผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายปีละประมาณ 1 ล้านคนในช่วงต่อไปที่เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติภารกิจที่ทำหาคือเราจะจัดการศึกษาอย่างไรจึงจะให้โอกาสแก่คนจำนวนมากนั้นได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

2. ความต้องการกำลังคนในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศทวีจำนวนมากขึ้นตามลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางการผลิตและการบริการของประเทศภารกิจที่ทำหาคือสถาบันอุดมศึกษาจะสร้างสมรรถนะความพร้อมในหลักสูตรคณาจารย์และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้รองรับได้อย่างไร

3. ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติจำเป็นต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นหัวใจสำคัญคือการพัฒนาคนให้คนไปพัฒนาท้องถิ่นท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีสถาบันอุดมศึกษาของท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาชี้้นำการนำจุดแข็งของท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยในการผลิตยกระดับความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญของกำลังคนในสาขาที่จำเป็นได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ผ่านกระบวนการวิจัยพัฒนาและได้รับบริการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น

4. ความจำเป็นของโลกาภิวัตน์ทำให้เร่งเร้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการวิจัยให้ก้าวสู่สากลบนพื้นฐานของความเป็นไทยที่ต้องส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและรักษาศิลปวัฒนธรรมไทยสิ่งนี้จะทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดระหว่างการจัดหลักสูตรที่อิงความเป็นมหาวิทยาลัยตามมาตรฐานสากลกับการจัดหลักสูตรที่มุ่งตรงต่อความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่นอะไรคือจุดสมดุล

5. กระแสความต้องการของผู้เรียนจะมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง คนต้องการวุฒิทางปริญญาเพื่อเป็นใบเบิกทางไปสู่ความก้าวหน้าทางการประกอบอาชีพจนเรียกว่า “สังคมคุณวุฒิ” แต่แก่นแท้ของความอยู่รอดของสังคมคือต้องการ “สังคมคุณภาพ” นั่นคือสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องกลั่นกรองการเลือกเปิดสาขาวิชาหรือการให้การฝึกอบรมที่เน้นความรู้ความสามารถและทักษะความเชี่ยวชาญที่ตรงกับความต้องการและความขาดแคลนของท้องถิ่นในระยะยาว แต่จากความจำเป็นที่มาจากกระแสความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอาจทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องละเลยแก่นแท้ของการจัดการศึกษาไปหรือไม่ผนวกกับการแข่งขันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้มีรายได้เพื่อการอยู่รอดจำเป็นต้องตอบรับกระแสความต้องการ “สังคมคุณวุฒิ” ของคนในท้องถิ่นสิ่งนี้จะเป็สภาพลวงตาหรือไม่ที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาปติยินดีต่อการมีลูกค้ำมารับบริการจำนวนมากในโปรแกรมวิชาอะไรก็ได้ที่ขอให้เรียนจบโดยไม่ยากนักแต่สักระยะเวลาหนึ่งจะกลับตัวได้อย่างไรถ้าพบว่าความอยู่รอดที่ยั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษาคือ “ใครเร็วใครเก่งใครดีใครมีคุณภาพ” จึงจะอยู่รอด

2.3.9 ทิศทางการตอบสนองต่อภารกิจที่ท้าทาย

การตอบสนองต่อปัจจัยจุดตั้งและปัจจัยผลักดันที่กล่าวข้างต้นจำเป็นต้องมาจากการคิดไตร่ตรองอย่างแหลมคมตลอดเวลาข้อเขียนครั้งนี้คงเสนอได้เพียงกรอบความคิดบางประการเป็นเบื้องต้นดังนี้

1. ดำรงรักษาความเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่การศึกษาเสรีที่เปิดโอกาสกว้างให้มีสถาบันอุดมศึกษาหลากหลายคาดว่าสถาบันอุดมศึกษาจำนวนหนึ่งจะหลงทางแข่งขันกันเป็นมหาวิทยาลัยที่ถอดแบบมาจากมหาวิทยาลัยสากลในนานาชาติทั่วไปแต่มหาวิทยาลัยราชภัฏจะสามารถสร้างความโดดเด่นเฉพาะตัวได้เหนือกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ ด้วยการดำรงรักษาความเป็นมหาวิทยาลัยของท้องถิ่นของภาคหรือของจังหวัดคล้ายกับมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ (State university) ในสหรัฐอเมริกาใช้ความร่ำรวยในต้นทุนภูมิปัญญาไทยต้นทุนศิลปวัฒนธรรมและต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นต้นทางของการกลั่นกรองกำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรการเรียนการสอนมุ่งตอบสนองต่อแนวโน้มความจำเป็นและความต้องการในด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งในวัยเรียนและคนที่กำลังทำงานในสาขาวิชาที่เป็นจุดแข็งของท้องถิ่นเช่นศาสตร์เกี่ยวกับอัญมณีศิลปาชีพท้องถิ่นอุตสาหกรรมอาหารเทคโนโลยีเกษตรกรรมพืชไร่พืชสวนเทคโนโลยีอุตสาหกรรมพลังงาน

ปีโตรเลียมนศุนย์การศึกษาและธุรกิจการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านเป็นต้นเหนือสิ่งอื่นใดมหาวิทยาลัยจะเป็นแกนนำสร้างพลังขับเคลื่อนในประชาสังคมเป็นที่เล็งในการพัฒนาองค์กรส่วนท้องถิ่นช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งทางที่ควรจะเป็นของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่งสัญญาณเตือนภัยแก่ท้องถิ่นในสิ่งที่จะเกิดขึ้นพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกันในท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ปรารถนา

จุดชนะของมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานไม่ใช่อยู่ที่ผลการประเมินจัดอันดับคุณภาพ (Rating) ทัดเทียมมหาวิทยาลัยแบบสากลแต่มีจุดชนะอยู่ที่การครองใจชาวบ้านว่าเราเป็นมหาวิทยาลัยที่รู้เรื่องท้องถิ่นที่สุดเป็นที่พึ่งของท้องถิ่นได้ดีที่สุดและสร้างคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้มากที่สุด

2. การรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาในขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏมัญฉัยภาพสูงในการเปิดโอกาสให้มวลชนได้รับการศึกษาอบรมอย่างกว้างขวางคุณภาพของผลผลิตและการบริการจำเป็นจะต้องธำรงรักษาไว้อย่างเข้มงวดจนมีคำกล่าวที่น่าภูมิใจว่า “มหาวิทยาลัยราชภัฏเข้าเรียนได้ง่าย เรียนสนุกแต่จบการศึกษาได้ยากถ้าไม่มีความรู้ความสามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐาน” ในด้านมาตรฐานของผลผลิตมีผู้กล่าวถึงคุณภาพของบัณฑิตที่พึงปรารถนาไว้ 7 ประการคือ

- ต้องมีองค์ความรู้ในวิชาชีพของตนที่มีความลุ่มลึกเพียงพอที่เริ่มปฏิบัติงานระดับมืออาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ
  - ต้องมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเองและความเป็นเลิศในวิชาชีพ
  - ต้องเป็นนักแก้ปัญหาที่สามารถประยุกต์ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์การคิดเชิงเหตุผลและการคิดเชิงสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน
  - ต้องมีทักษะในการจัดการสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยอิสระและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ
  - ต้องสามารถติดต่อสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานวิชาชีพและการสื่อสารกับประชาคมโลก
  - ต้องสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งความรู้ในการปฏิบัติงานและการพัฒนาความรู้ด้วยตนเอง
  - ต้องยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพมีความรับผิดชอบต่อสังคมยึดมั่นในจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามเช่นซื่อสัตย์โปร่งใสกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องไม่เลือกปฏิบัติมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นต้น
  - ผู้จบการศึกษาในยุคต่อไปจะต้องเป็นมนุษย์ปัญญาามนุษย์คุณธรรมและมนุษย์ที่สามารถสร้างการปรับเปลี่ยนทั้งตนเองและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา

3. การส่งเสริมคณาจารย์ที่รักคุณภาพอาจารย์ที่รักคุณภาพคืออาจารย์ที่ตั้งใจทำหน้าที่ครู เป็นผู้กล้ารับประกันว่าศิษย์ทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาให้เรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพ ที่ควรจะเป็นเป็นอาจารย์ที่มีความสามารถสูงในลักษณะต่าง ๆ เช่น

- มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างสูงในสาขาวิชาที่สอนรับผิดชอบพัฒนาความเชี่ยวชาญของตนอยู่ตลอดเวลาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการในสังคม

- มีความสามารถในการวิจัยดำเนินการวิจัยเป็นประจำและนำผลการวิจัยมาใช้เป็นความรู้ใหม่ประกอบในการสอนเสมอ

- มีความสามารถในการระดมการเรียนรู้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

สังคมต้องการอาจารย์ที่เป็น “ครูอาชีพ” มากกว่าผู้มี “อาชีพครู” เพราะผู้มีอาชีพครูจะถือว่าตนเองควรทำหน้าที่สอนให้ครบตามหลักสูตรครบชั่วโมงเท่านั้น ในขณะที่ครูอาชีพจะมีจิตวิญญาณความเป็นครูเต็มขั้นเพียรพยายามจนสุดกำลังในการทำให้ศิษย์เรียนรู้ได้ครบถ้วนทุกคนจะวิตกกังวลเป็นทุกข์ถ้าพบว่าศิษย์เรียนรู้ได้ไม่ดีพอจะไม่เหน็ดเหนื่อยในการคิดค้นแสวงหาวิธีการที่จะส่งเสริมการเรียนของศิษย์บทบาทของการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัยคงต้องมุ่งรักษาคณาจารย์ที่รักคุณภาพในทิศทางข้างต้นโดยเพิ่มความพิถีพิถันในการรับคณาจารย์ใหม่จัดระบบที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจคณาจารย์ที่เป็นครูอาชีพทั้งในสวัสดิการปัจจัยอำนวยความสะดวกทุนการวิจัยการยกย่องเชิดชูเกียรติ

4. จัดกลไกให้มีกระบวนการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์สถาบันอุดมศึกษาควรมีความสามารถในกระบวนการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ (Contingency adaptive capability) ซึ่งหมายถึงการมีกลไกปรับปรุงการกำหนดนโยบายการวางแผนการปรับหลักสูตรการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการให้ทันเหตุการณ์ทันเวลามีความฉับไวในการปรับตัวเองให้สนองต่อปัญหาความจำเป็นและความต้องการของสังคมได้อย่างทันท่วงที่ไม่ไปผูกติดอยู่กับระเบียบข้อบังคับหรือประเพณีการปฏิบัติใด ๆ ที่ฉุดรั้งความฉับไวในการปรับเปลี่ยนตัวอย่างของการปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์เช่นการหลีกเลี่ยงความหมายของหลักสูตรแบบดั้งเดิมที่เน้นตัวเอกสารสิ่งพิมพ์มาเป็นการใช้หลักสูตรที่แท้จริงที่หมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนจริงในมหาวิทยาลัยที่อาจารย์สามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้มุ่งเสริมสร้างความรู้ความสามารถที่ตรงกับความต้องการของการใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงปัจจุบันและอนาคตปรับเนื้อหาสาระให้ครอบคลุมสถานการณ์จริงในสังคมปรับกิจกรรมการเรียนรู้และเงื่อนไขเวลาเรียนให้เอื้อประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ผ่านทางวิธีการวิจัยที่ชี้นำจุดหมายและหลักการของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกลไกการปรับเปลี่ยนเช่นนี้จะป็นวัฒนธรรมใหม่ในการทำงานเป็นการทำงานที่ไม่ต้องรอสูตรสำเร็จหรือเอกสารเป็นทางการจากหน่วยเหนือเพราะบรรดาแผนงานและเอกสารทั้งปวงที่จัดทำไว้ล่วงหน้าจะล้าสมัย

พื้นที่ที่จัดทำเสร็จเนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงเร็วจนตามไม่ทันแต่กลไกการปรับเปลี่ยนจะมีลักษณะ “สร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้วิธีการเปลี่ยนแปลง” (Learn how to change) เป็นการติดอาวุธให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกได้อย่างรวดเร็ววัฒนธรรมใหม่เช่นนี้จำเป็นต้องปรับความคิดให้ออกนอกกรอบประเพณีการปฏิบัติเดิม ๆ อยู่มากเช่น

- เดิมทำงานโดยยึดกฎระเบียบเป็นเป้าหมายโดยทำงานให้เข้ากับกฎระเบียบเหล่านั้น ความคิดใหม่คือการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นตัวนำแล้วคิดค้นวิธีการที่แหลมคมที่จะทำให้ได้ผลลัพธ์เหล่านั้นได้ตรงครบเร็วและประหยัดมากที่สุดต่อมาค่อยมาดูกฎระเบียบว่ามีอะไรที่เป็น “ข้อห้าม” ที่ควรปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎระเบียบอาจต้องปรับปรุงระเบียบที่เป็นอุปสรรคสร้างระเบียบขึ้นใหม่ให้เอื้อต่อการปฏิบัติแนวคิดนี้ถือว่ากฎระเบียบเป็นเพียงเครื่องมือในการทำงานกฎระเบียบสร้างโดยคนชอบที่คนจะเปลี่ยนกฎระเบียบได้

- เดิมเชื่อว่าความเก่งในความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ เพียงพอที่จะอยู่รอดในสังคม ความคิดใหม่ถือว่าความเก่งในวิทยาการยังไม่เพียงพอแต่ต้องเก่งในการปรับเปลี่ยนและเก่งในการประยุกต์สู่การปฏิบัติจริงความคิดใหม่ถือว่าการศึกษาจะต้องเสริมสร้างให้เกิด “มนุษย์ปัญญา มนุษย์คุณธรรม และมนุษย์ที่ปรับตัวเก่ง”

5. การเพิ่มความแข็งแกร่งในทรัพยากรเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจำเป็นต้องเตรียมปรับสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่เรียกว่าการออกนอกระบบซึ่งเป็นระบบที่มีคุณประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นอิสระจากระบบราชการทำให้หลุดพ้นจากพันธนาการกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจที่ท้าทายทำให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการด้วยตนเอง ทำให้มหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวสูงในการปฏิบัติพันธกิจต่าง ๆ ที่เป็นปณิธานความมุ่งมั่นของตนสิ่งที่เป็นข้อจำกัดของการดำเนินงานอย่างอิสระโดยไม่หวังพึ่งงบประมาณจากราชการคือการขาดทรัพยากรเพื่อการลงทุนและเพื่อการดำเนินงานอาจทำให้เป็นข้อจำกัดด้านอาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้เงินตอบแทนคณาจารย์การวิจัยและความพร้อมทางเทคโนโลยี

การบริหารมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของฐานมวลชนจากผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนในการคิดค้นแสวงหาแหล่งทรัพยากรเพื่อการลงทุนและการดำเนินงานมีความจำเป็นต้องคิดเพิ่มค่าของงานบริการวิทยาการผลการประดิษฐ์คิดค้นผลการวิจัยพัฒนาต้นแบบต่าง ๆ ของการผลิตให้ตอบสนองความต้องการขององค์กรที่มีเงินทุนตอบแทนถ้ามหาวิทยาลัยสามารถมีความเชี่ยวชาญระดับสูงของคณาจารย์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ก็จะเป็นที่มาของการดึงดูดความสนใจของแหล่งเงินทุนทำให้สามารถจัดทำโครงการวิจัยพัฒนาทำโครงการบริการต่าง ๆ ให้เป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย

การสร้างระบบพันธมิตรในการดำเนินงาน (Partnership) ร่วมกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรม กลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง (SME: Small and Medium Enterprises) และองค์กร

ต่าง ๆ ในท้องถิ่นจะเป็นที่มาของการลงทุนร่วมกันหรือดำเนินงานร่วมกันเป็นพันธมิตรที่สามารถใช้กำลังคนผู้เชี่ยวชาญและเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ร่วมกันมุ่งประโยชน์ร่วมกันในการผลิตกำลังคนในการพัฒนาบุคลากรในการวิจัยพัฒนาและการบริการต่าง ๆ การเป็นพันธมิตรกับหน่วยงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาครูเป็นตัวอย่างหนึ่งของโครงการร่วมที่เป็นแหล่งรายได้ของมหาวิทยาลัยการสร้างระบบเครือข่าย (Network) กับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศจะช่วยเพิ่มทรัพยากรด้านวิทยาการความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นที่มาของการเรียนรู้ร่วมกันใช้ทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยีร่วมกันเป็นที่มาของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการพัฒนาคุณภาพการแลกเปลี่ยนคณาจารย์และการแลกเปลี่ยนนักศึกษา

การสร้างระบบเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคจะทำให้เกิดความร่วมมือในการขจัดความซ้ำซ้อนในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนช่วยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏจัดการศึกษาที่สนองจุดเด่นจุดแข็งของตนเองลดการแข่งขันหรือกีดกันจากมหาวิทยาลัยอื่นลงไปและยังอาจได้กำลังคณาจารย์และเทคโนโลยีจากมหาวิทยาลัยอื่นมาช่วยเสริมกำลังได้อีกด้วยผู้ได้รับผลประโยชน์ไปเต็ม ๆ คือประชาชนในท้องถิ่น

ความสำเร็จของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการสนองต่อภารกิจที่ท้าทายจะขึ้นกับวัฒนธรรมในการทำงานที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เกิดประโยชน์สูงสุดวัฒนธรรมการทำงานที่ดึงมาจะมาจากสองส่วนคือการมีระบบการทำงานที่ดีและการมีคนเก่งคนดีอยู่ในระบบหัวใจสำคัญอยู่ที่การบริหารว่าจะสามารถลั่นกรองสรรหาคคนเก่งคนดีมาเข้าระบบการทำงานได้เพียงใดและการบริหารสามารถสร้างระบบการทำงานรองรับได้ดีเพียงใดในการธำรงรักษาคนเก่งคนดีให้มีความสุขในการทำงานให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในการทำงานและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีโอกาสทำความเสียหายให้แก่งานของมหาวิทยาลัย

2.3.10 การปฏิรูปการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา

ประเด็นหลักในการปฏิรูปการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาได้แก่พันธกิจและภารกิจของอุดมศึกษาการบริหารและการจัดการการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษาและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจและภารกิจของอุดมศึกษา นอกจากสถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินภารกิจหลัก 4 ประการคือการจัดการเรียนการสอนการวิจัยการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องคอยติดตามวิเคราะห์ที่เตือนภัยแก้ปัญหาและชี้แนะทางเลือกให้กับสังคมชุมชนและประเทศรวมทั้งจะต้องทำหน้าที่ในการฝึกอบรมและพัฒนากำลังแรงงานของประเทศพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้มีความยืดหยุ่นหลากหลายเพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและจะต้องจัดให้มีระบบถ่ายโอนผลการเรียนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาแต่ละรูปแบบแต่ละประเภทและจากประสบการณ์การทำงานหรือการฝึกอบรมด้วยการศึกษา

ระดับอุดมศึกษาต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการศึกษาระดับอื่นและระบบอื่น ๆ ของสังคม การดำเนินภารกิจของสถาบันต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการและการพัฒนาประเทศแต่ละสถาบัน ต้องกำหนดเป้าหมายหรือพันธกิจของตนให้ชัดเจนรวมทั้งต้องมุ่งสู่ความเป็นสากล (Internationalization) บนพื้นฐานความเป็นไทยและภูมิปัญญาไทยด้านการบริหารจัดการต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ของประเทศที่มุ่งเน้นให้การอุดมศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพของคนและเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศเพื่อรองรับและนำการเปลี่ยนแปลงสร้างเอกภาพในการกำหนดนโยบายแผนและมาตรฐานอุดมศึกษาและให้อิสระการบริหารจัดการแก่สถาบันตามที่กฎหมายกำหนดมีการวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว (Long term plan) เพื่อให้การพัฒนาที่มีความต่อเนื่องตลอดจนการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี (Good governance) และสร้างจิตสำนึกของผู้ประกอบการ (Enterprising mentality) ในการบริหารอุดมศึกษาในด้านการพัฒนาความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดับปริญญาที่มีความพร้อมเปลี่ยนแปลงสถานภาพเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับส่วนสถาบันที่ยังไม่พร้อมให้คงอยู่ในระบบราชการแต่ให้มีการเตรียมความพร้อมที่จะเป็นสถาบันของรัฐในกำกับสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีอิสระในการดำเนินการโดยรัฐกำหนดนโยบายและมาตรฐานอย่างชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนในการปฏิรูประบบการจัดสรรงบประมาณของรัฐให้กับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐบาลนั้นให้จัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป (Block grants) เป็นรายปีควบคู่กับการจัดระบบการคิดค่าใช้จ่ายต่อหัวและมีระบบตรวจสอบผลการดำเนินงานในลักษณะการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance assessment) สำหรับสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาในระบบราชการให้ใช้ระบบงบประมาณแบบแผนงานและโครงการ (Planning programming budgeting system-PPBS) นอกจากนี้ให้มีการระดมทรัพยากรอย่างหลากหลายหลายสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาให้มีการสร้างเครือข่ายและจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริมการกระจายโอกาสและสร้างความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษา ระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวางและเป็นธรรมตลอดจนการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา การปรับบทบาทของสภาสถาบันให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวางแผนและติดตามประเมินผลภายในสถาบัน

2.3.11 ภาพอนาคตของการศึกษาระดับอุดมศึกษากลุ่มประเทศ OECD

ภาพอนาคตของอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Co-Operation and Development) ซึ่งประกอบด้วยประเทศออสเตรเลียออสเตรียเบลเยียมแคนาดา สาธารณรัฐเชคเดนมาร์คฟินแลนด์ฝรั่งเศสเยอรมันกรีกฮังการีไอซ์แลนด์ไอร์แลนด์อิตาลีญี่ปุ่นเกาหลี ลักเซมเบิร์กเม็กซิโกเนเธอร์แลนด์นิวซีแลนด์นอร์เวย์โปแลนด์โปรตุเกสสาธารณรัฐสโลวาเกียสเปนสวีเดน สวิสเซอร์แลนด์ตุรกีสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกาประกอบด้วย

(1) ด้านนักศึกษา

- นักศึกษาจะยังคงขยายตัวเพิ่มมากขึ้นต่อไปและมีหลักฐานบ่งชี้ว่าระบบการศึกษา ระดับอุดมศึกษาจะมีขนาดโตขึ้น
- จำนวนนักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง
- นักศึกษาจะมีจำนวนมากและหลากหลายประกอบด้วยนักศึกษานานาชาติ นักศึกษาสูงอายุและนักศึกษานอกเวลา
- นักศึกษาสายสังคมอาจจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องพร้อมกับความไม่แน่นอนในเรื่อง โอกาสทางการศึกษาที่ยังขาดความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทางสังคม
- มีทัศนคติและข้อสันนิษฐานใหม่เกี่ยวกับการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและ เกิดความวิตกกังวลต่อความรู้ที่แท้จริงของนักศึกษารวมถึงนโยบายเกี่ยวกับนักศึกษาพิการ
- มีประเด็นและนโยบายใหม่ในเรื่องการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการ ต่อสู้เพื่อลดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา

(2) ด้านผู้สอน

- นักวิชาการมืออาชีพจะมีความเป็นนานาชาติและเคลื่อนย้ายไปมา
- กิจกรรมต่าง ๆ ของนักวิชาการมืออาชีพจะมีความหลากหลายและเฉพาะทาง ยิ่งขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสัญญาว่าจ้าง
- นักวิชาการจะค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนแนวคิดเดิมในเรื่องการจัดการชุมชนนักวิชาการ มืออาชีพด้วยตนเองแล้วหันไปยึดถือโมเดลและความเป็นเอกลักษณ์ภายใต้หลักการใหม่

(3) ด้านสังคม

- ผู้ที่จบการศึกษาปริญญาตรีเป็นสัดส่วนประชากรที่สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ และความสงบสุขให้กับสังคม
- ผู้หญิงส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาขณะที่ความไม่เท่าเทียมกันใน เรื่องรายได้ระหว่างเพศจะลดลงแต่ยังคงมีอยู่
- ครึ่งหนึ่งหรือเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรที่มีอายุน้อยที่สุดในหลาย ๆ ประเทศจะ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
- ช่องว่างระหว่างจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในกลุ่มประเทศ OECD กับประเทศเกิดใหม่ที่มีความสำคัญโดยเฉพาะจีนและอินเดียจะลดลง
- แนวโน้มทางประชากรศาสตร์ดูเหมือนว่าจะมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อค่าใช้จ่าย ด้านการศึกษา

(4) เกิดความท้าทายในการเชื่อมโยงกลุ่มทางสังคมที่ถูกกีดกันด้านการศึกษา

นอกจากนี้ นมโนวลศรีจาด (2541) กล่าวในการร่วมประชุมและเสนอ Country Paper ณ University of Brunei Darussalam ประเทศบรูไนเกี่ยวกับหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่สำคัญคือ การถ่ายทอดความรู้ การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ผ่านการทำวิจัยการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยการให้บริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนมหาวิทยาลัยต้องมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงชุมชนจัดช่องทางระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนโดยการประยุกต์องค์ความรู้ที่มีอยู่ผ่านงานบริการวิชาการที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนสามารถปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตพึ่งพาตนเองก่อให้เกิดความมั่นคงโดยการ ดำเนินการมหาวิทยาลัยต้องใช้

1. การปรับหรือประยุกต์ใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม
2. การใช้สื่อประชาสัมพันธ์
3. กำหนดแผนนโยบายพร้อมงบที่ชัดเจน
4. จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานบริการวิชาการโดยเฉพาะ
5. กำหนดสิ่งจูงใจที่เป็นรูปธรรมสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านนี้

บทบาทของมหาวิทยาลัยในการให้บริการวิชาการแก่สังคมเป็นบทบาทที่สำคัญและพึงได้รับการกำหนดในแผนและนโยบายให้มีความเท่าเทียมกับบทบาทหลักอื่น ๆ

2.4 การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2.4.1 พระพุทธศาสนากับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งวิทยาลัยขึ้นในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร พระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2436 โดยมีพระราชประสงค์เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร ทรงอุทิศพระราชทรัพย์บำรุงประจำปีและก่อสร้างสถานศึกษาวิทยาลัยแห่งนี้ขึ้น ครั้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พุทธศักราช 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัย พระองค์ทรงรับมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์บำรุงประจำปี อาศัยพระราชประสงค์ดังกล่าว สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จึงทรงตั้งพระวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น 3 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร
2. เพื่อเป็นสถานศึกษาวิชาการอันเป็นของชาติภูมิและของต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

เมื่อกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัยได้เปิดดำเนินการแล้ว ปรากฏว่าพระวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้รับผลเป็นที่น่าพอใจตลอดมา เพื่อให้พระวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น ใน

วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2488 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ในฐานะที่ทรงเป็น นายกรรมการ มหามกุฏราชวิทยาลัยพร้อมด้วยพระเถรานุเถระ จึงได้ทรงประกาศตั้ง สถาบันการศึกษาชั้นสูงในรูปมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาขึ้น โดยอาศัยนามว่า สภาการศึกษามหา มกุฏราชวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อให้เป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรม
2. เพื่อให้เป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและต่างประเทศ
3. เพื่อให้เป็นสถานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในและนอกประเทศ
4. เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้และความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน
5. เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้ และความสามารถในการค้นคว้า โต้ตอบ หรืออภิปราย ธรรมได้อย่างกว้างขวางแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

6. เพื่อให้ภิกษุสามเณรได้เป็นกำลังสำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และเป็นศาสน ทายาทที่เหมาะสมแก่กาลสมัย

7. เพื่อความเจริญก้าวหน้า และคงอยู่ตลอดกาลนานของพระพุทธศาสนา

ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า กรรมการสภาการศึกษามหา มกุฏราชวิทยาลัย สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้เริ่มเปิดอบรมศึกษา แก่ภิกษุสามเณร ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2489 เมื่อนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย จึงได้ขยายการศึกษา จากส่วนกลางออกสู่ส่วนภูมิภาค โดยจัดตั้งวิทยาเขต 7 แห่ง และวิทยาลัย 1 แห่ง รวมเป็น 8 แห่ง คือ

1. วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม
3. วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น
4. วิทยาเขตล้านนา จังหวัดเชียงใหม่
5. วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
6. วิทยาเขตร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
7. วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย
8. มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา

ใน พ.ศ. 2530 มหาวิทยาลัยได้ตระหนักว่าวิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งจำเป็น และ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมี ความรู้ความสามารถในการสอนธรรมะที่ทันสมัย และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและ วิทยาการต่าง ๆ จึงอนุมัติให้เปิดดำเนินการจัดตั้งโครงการบัณฑิตศึกษาขึ้น เพื่อเปิดสอนในระดับ

ปริญญาโทและปริญญาเอก เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2530 โดยได้เปิดสอนในระดับปริญญาโท ครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2531

ใน พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2540 กำหนดให้เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นนิติบุคคล กำหนดสถานภาพและวัตถุประสงค์ (ตามมาตรา 6) ไว้ ดังนี้ “ให้เป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนา แก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม”

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ได้ขยายการศึกษาจากวิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มอีก 2 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จังหวัดยโสธร

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เปิดสอนหลักสูตรต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีพันธกิจ (Mission Statements) คือ ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณร รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2.4.2 การบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง หลายสาขาวิชา เพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา และปริญญา แก่ผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งดำเนินการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติด้วย ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยภาครัฐและภาคเอกชน นอกเหนือจากมหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษาอาจจะสามารถเรียกชื่ออื่นอีก เช่น สถาบัน วิทยาลัย เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มุ่งตอบสนองผู้เรียนในวัยเรียน วัยทำงานและวัยสูงอายุ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ได้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยมีศักยภาพในการสร้างความรู้และนวัตกรรมและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและการวิจัยพัฒนา ในภูมิภาคบนพื้นฐานของ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการแข่งขันในระดับสากล สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2545)

ในฐานะที่สถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศ เพราะสถาบันอุดมศึกษา เป็นศูนย์กลางทางปัญญาของสังคม ทั้งศาสตร์ (Sciences) และศิลป์ (Arts) สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นสถานที่ที่สร้างคนรุ่นใหม่ เพื่อออกไปเป็นผู้นำของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้สถาบันอุดมศึกษาก็ยิ่งทวีคุณค่า และมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างสลับซับซ้อนมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษานับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ในฐานะเป็นหลักค้ำการดำรงอยู่หรือการอยู่รอดของสังคมเป็นยิ่งนัก (ชมพู่ โกติรัมย์, 2550)

การบริการวิชาการ หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการทางวิชาการเพื่อการบริการแก่สังคมและชุมชน โดยเป็นกิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยพัฒนาหรือช่วยเหลือสังคมและชุมชน ในรูปแบบของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการสัมมนา ประชุมวิชาการ โครงการอบรมให้ความรู้แก่ท้องถิ่น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549)

การบริการสังคม หมายถึง โครงการต่าง ๆ ซึ่งได้จัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักที่จะให้บริการแก่ประชาชนโดยทั่วไปในสังคม ทั้งนี้เพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของคนในชาติ โดยร่วมตลอดจนหาทางแก้ไขหรือขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมให้น้อยลง (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2548) ด้านการบริการทางวิชาการ ถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีที่ทันต่อเหตุการณ์ให้แก่ภาคเกษตรชุมชนและสังคม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพที่สามารถแข่งขันได้ทั้งในและต่างประเทศ ยกกระดับคุณภาพชีวิต รวมถึงสร้างเครือข่ายการบริการที่เข้าถึงประชาชน และเพิ่มรายได้เพื่อการพัฒนาองค์การอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

สถาบันอุดมศึกษามีเป้าหมายให้การศึกษาศึกษาและสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องทำหน้าที่เผยแพร่และการให้บริการความรู้แก่สังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำวิชาการไปใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างประสบการณ์ให้นักศึกษาและบุคลากรที่ได้ประสบปัญหาจริง รวมทั้งเป็นการให้การศึกษาก่อประชาชน เพื่อให้ติดตามการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ

สุนทรี ดวงทิพย์ (2548) ได้เสนอลักษณะของการบริการวิชาการไว้ดังนี้

1. การให้บริการวิชาการเพื่อการให้ความรู้ด้วยการฝึกอบรมประกอบด้วย การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาใหม่ และการให้การศึกษานอนเป็นประโยชน์แก่สังคมทั่วไป

การศึกษาต่อเนื่อง เป็นการให้การศึกษาลงหลังจากจบการศึกษา เป็นการเพิ่มเติมความรู้ในสาขาที่เรียนมาประกอบอาชีพอยู่ แต่ต้องการความทันสมัย ความก้าวหน้าในวิทยาการ

การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาคือต้องทำไปตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสรรพความรู้

การศึกษาใหม่ เป็นการศึกษาในสาขาวิชาที่ต่างจากที่เรียนมาเพราะการเปลี่ยนแปลงของโลกและของวิชาการ ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องติดตามหาความรู้เพิ่มเติม

การศึกษาอันเป็นประโยชน์แก่สังคมทั่วไป เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ที่ต้องการใช้ ซึ่งมีระดับความต้องการในลักษณะต่าง ๆ กัน

2. การให้บริการทางวิชาชีพ การประกอบวิชาชีพเป็นการบริการแก่สังคม เช่น การบริการทางการแพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ในโรงพยาบาล การบริการของสถานปฏิบัติการเภสัชชุมชน หรือโอสถศาลา ที่เป็นที่พักงานนักศึกษาพร้อม ๆ กับการให้บริการจำหน่ายยาโดยมีเภสัชกรให้คำแนะนำ การให้บริการวิเคราะห์ทดสอบ จัดว่าเป็นบริการวิชาการทางวิชาชีพอีกลักษณะหนึ่ง สถาบันอุดมศึกษา มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนและการวิจัย ซึ่งสามารถให้บริการวิเคราะห์ทดสอบตัวอย่าง เช่น ที่ห้องปฏิบัติการ ในคณะหรือศูนย์เครื่องมือ ทำให้มีอุปกรณ์เครื่องมืออย่างคุ้มค่ามากขึ้น ขณะเดียวกันบุคลากรด้านวิชาการก็ได้ประสบการณ์จากการรับงานที่อาจเป็นหัวข้อสำหรับวิจัยต่อไปด้วย

3. การให้บริการรับรองคุณภาพ การวิเคราะห์ส่วนหนึ่งเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งอาจทำเพื่อการรับรองคุณภาพของสินค้าบางอย่าง มีห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานราชการเพื่อออกหนังสือสำคัญ เช่น การรับเป็นห้องปฏิบัติการเพื่อรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมของสินค้าบางชนิด

อุทัย ดุลยเกษม (2544) ได้เสนอแนวคิด ด้านการให้บริการวิชาการว่า การให้บริการวิชาการแก่สังคม เป็นภารกิจที่แสดงถึงความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา เพราะหมายถึงความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาในการสร้าง รับ และถ่ายทอดความรู้สู่สาธารณะเพื่อให้มหาวิทยาลัยบริหารงานบริการวิชาการให้แก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดโครงสร้างการบริหาร ดังนี้

1. การจัดโครงสร้างภายในมหาวิทยาลัย เพื่อรองรับการให้บริการวิชาการแก่สังคมในระดับมหาวิทยาลัย มีผู้บริหารระดับรองอธิการบดีคนหนึ่งรับผิดชอบการให้บริการวิชาการแก่สังคม เพื่อกำหนดทิศทางและกำกับดูแลการให้บริการวิชาการแก่สังคมของภาควิชาและคณะวิชาต่าง ๆ ทั้งนี้ในระดับคณะ มีรองคณบดีรับผิดชอบงานบริการวิชาการแก่สังคม ส่วนในระดับหัวหน้าภาควิชาควรมีผู้ช่วยหัวหน้าภาควิชารับผิดชอบด้านนี้เช่นกัน เพื่อให้งานให้บริการวิชาการแก่สังคมเป็นระบบ ควรจัดการวางแผนการให้บริการวิชาการแก่สังคมในระดับภาควิชา คณะวิชา และมหาวิทยาลัย ประสานงานอย่างใกล้ชิด โดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ให้แก่คณะวิชาและภาควิชาสามารถดำเนินการเรื่องนี้โดยสะดวก

2. การจัดมาตรการเสริมเพื่อให้เกิดการจัดบริการวิชาการแก่สังคม นอกจากการจัดโครงสร้างในการบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัยแล้ว มหาวิทยาลัยควรมีมาตรการด้านอื่น ๆ ที่

เกี่ยวข้อง เช่น การวางแผนงานการให้บริการวิชาการแก่สังคม ในระดับภาควิชา และการนำเสนอผลงานลงไปสู่การปฏิบัติในชุมชน และมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับการบริการวิชาการเท่ากับภารกิจด้านอื่น ๆ เพื่อการดำเนินงานในกิจกรรมด้านนี้สามารถบรรลุและนำไปสู่การปฏิบัติจริง

3. การให้บริการห้องปฏิบัติการ ในมหาวิทยาลัยจะมีห้องปฏิบัติการที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยอยู่หลายด้านตามสาขาต่าง ๆ ห้องปฏิบัติการเหล่านี้มีเครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมเพื่อการใช้งาน หากจะให้เต็มประสิทธิภาพ อาจนำมาจัดบริการเพื่อการใช้เป็นช่วงเวลาได้

4. การให้บริการที่ปรึกษา บุคลากรในสาขาวิชาชีพ เช่น นักพัฒนา นักปกครอง นักภาษา เป็นต้น สามารถใช้ความรู้ความสามารถ ในการให้บริการในลักษณะปรึกษา จัดทำโครงการ เพื่อการศึกษาและแก้ปัญหา ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ต่อการเรียนการสอนและการวิจัยได้ จากบริการนี้จะทำให้เกิดกรณีตัวอย่างเพื่อการศึกษาหรือหัวข้อวิจัยเพื่อการศึกษาในเชิงลึกต่อไป

5. การให้บริการศึกษาวิจัยวางระบบบริการอย่างครบวงจรถึงขั้นที่นำไปปฏิบัติได้ เช่น การวางระบบสารสนเทศ ระบบบริหาร ระบบบัญชี เป็นต้น

6. การให้บริการพัฒนาทั้งระบบเบ็ดเสร็จ นอกจากจะให้บริการแบบครบวงจรตั้งแต่การวินิจฉัยจนถึงขั้นปฏิบัติ คือ การวางระบบให้แล้ว อาจรวมถึงการพัฒนาบุคลากรไปด้วย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ได้เสนอแนวทางการให้บริการวิชาการ ดังนี้

1. การนำเสนอผลงานทางวิชาการสู่สังคม สถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้มีการนำเสนอผลงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเผยแพร่ต่อมวลชน โดยผลงานที่นำมาเผยแพร่นั้นต้องมีความลึกซึ้งทางวิชาการ ขณะเดียวกันต้องแทรกสาระบันเทิงเพื่อดึงดูดความสนใจคนในสังคมได้

2. การบริการข้อมูลข่าวสารแก่ธุรกิจเอกชนหรือรัฐบาล สถาบันการศึกษาควรทำหน้าที่ในการบริการด้านข้อมูลทางวิชาการแก่บุคคลภายนอกที่มีความตั้งใจจะนำความรู้ทางวิชาการไปประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจขนาดเล็กในท้องถิ่นต้องการข้อมูลวิชาการด้านการตลาดและการบริหาร เพื่อให้สามารถพัฒนากิจการของตนสู่ธุรกิจที่ใหญ่ขึ้นได้ หรือเกษตรกรต้องการความรู้ด้านการถนอมรักษาสินค้าก็สามารถสอบถามข้อมูลที่สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้

3. การบริการข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชน เช่น การจัดทำวารสารสถาบันแจกจ่ายแก่ชุมชน หรือวางตามห้องสมุดประชาชน หรือตามสถานศึกษาต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสู่ชุมชน และสังคมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม

4. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขาวิชาการต่าง ๆ ระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

5. การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม สถาบันอุดมศึกษาควรเป็นแกนหลักในการสร้างสรรค์และพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้า จึงต้องทำหน้าที่ในการสำรวจ วิจัย และวิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นหรือสังคม และเมื่อได้บทสรุปจากผลการวิจัยแล้วจึงนำมาร่างเป็นแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาชุมชนขึ้นมาคณะหนึ่งประกอบด้วย อาจารย์ นักศึกษา เจ้าหน้าที่จากองค์กรภาครัฐ เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) รวมทั้งประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมในการระดมความคิดและวางแผนเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาในชุมชนหรือพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ได้เสนอรูปแบบการบริการวิชาการไว้ดังนี้

1. งานแสดงผลงานวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาควรมีการจัดแสดงผลงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ อาจจะเป็นไตรมาสละหนึ่งครั้ง ที่สามธารณชน สามารถคาดหวังจะเข้าร่วมรับทราบความคืบหน้าของงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์กับหน่วยงานภายนอกสถาบันได้ นอกจากนี้การแสดงผลงานวิชาการควรปรากฏในรูปของวารสารวิชาการของทุกคณะ ทุกสาขาวิชา หรือการสื่อสารใน web-site ของสาขาวิชาของตน เพื่อประชาชนสามารถเข้าถึงเพื่อหาประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาควรมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการกับทางโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อเผยแพร่ความรู้ในแต่ละสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดแก่ผู้ที่เข้าศึกษาต่อในอนาคต

2. การเผยแพร่งานวิจัยทางสื่อโทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ เช่น การจัดให้มีการให้คำปรึกษาและการเผยแพร่ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ตลอดจนวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น เพราะสื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และยังมีผลต่อความรู้ ความเข้าใจ ของประชาชนจำนวนมาก ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาควรใช้ช่องทางนี้ในการถ่ายทอดผลงานด้านการวิจัย งานวิชาการ และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

3. การจัดสัมมนา สถาบันอุดมศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงานธุรกิจเอกชน สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดสัมมนาทางวิชาการขึ้น เพื่อการนำความรู้ไปสู่สังคม และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาร่วมกัน

4. การจัดทำโพลสำรวจประชามติให้โยงกับผลงานทางวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาควรทำหน้าที่เสมือนกระบอกเสียงให้กับประชาชน ในการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเหตุการณ์สำคัญที่ต้องมีการตัดสินใจ ซึ่งทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนอันเป็นประโยชน์ และมีอิทธิพลอย่างต่อการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ การสำรวจประชามติของประชาชน ไม่จำเป็นต้องสร้างเรื่องตามกระแสเหตุการณ์เท่านั้น แต่สามารถสำรวจเรื่องที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอน เพื่อสนับสนุน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการต่อยอดความรู้ในงานวิชาการมากยิ่งขึ้น

นักศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ทฤษฎีกับประสบการณ์จริงของคนในชุมชน และได้เรียนรู้ ท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น อันเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาและการพัฒนาภูมิปัญญา ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง

5. การจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างถาวร และส่งผลต่อเนื่องถึงความสัมพันธ์อันดีในการช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงใจ เช่น จัดให้นักศึกษาแต่ละท้องถิ่นมีกิจกรรมในหลักสูตรให้เผยแพร่ หรือสอน ถ่ายทอดความรู้ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาให้กับคนในชุมชนเป็นประจำ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในแหล่งชุมชนนั้น ๆ และกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนในที่สุด

สรุปได้ว่า การบริการวิชาการแก่สังคมเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาให้บริการ ทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในรูปแบบต่าง ๆ ตาม ความถนัดในด้านที่มีความเชี่ยวชาญ การให้บริการทางวิชาการอาจให้เปล่าโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือ อาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม โดยให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณะ ชุมชน และสังคมโดยกว้าง รูปแบบการให้บริการทางวิชาการมีความหลากหลาย เช่น การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรของสถาบัน เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการให้คำปรึกษา ให้ การอบรมจัดประชุมหรือ สัมมนาวิชาการ ทำงานวิจัยเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ หรือเพื่อชี้แนะสังคม การ ให้บริการทางวิชาการ นอกจากเป็นการทำประโยชน์ให้สังคมแล้ว สถาบันยังได้รับประโยชน์ในด้าน ต่าง ๆ คือ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์อันจะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรมีการบูรณา การเพื่อใช้ประโยชน์ทางการจัดการเรียนการสอน และการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการของ อาจารย์สร้างเครือข่าย กับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งงานของนักศึกษาและเป็นการสร้างรายได้ ของสถาบันจากการให้บริการทางวิชาการด้วย

การบริการวิชาการแก่สังคมเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้งนี้มหาวิทยาลัยจึงให้ความสำคัญกับการให้บริการวิชาการโดยบริการแก่ชุมชน สังคมและ ประเทศชาติในสาขาวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา การบริการวิชาการดังกล่าวจัดโดยให้เปล่าโดยไม่คิดมูลค่าหรืออาจมีค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม ให้ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน การบริการวิชาการ นอกจากเป็นประโยชน์ให้แก่สังคมแล้ว มหาวิทยาลัยยังได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก คือ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์อันจะนำไปสู่ การพัฒนาหลักสูตร มีการเชื่อมโยงและบูรณาการ ประสบการณ์ที่ได้ เพื่อไปใช้ประโยชน์ในด้านการเรียน การสอนและการวิจัย พัฒนาตำแหน่งทาง วิชาการของอาจารย์ และการสร้างเครือข่ายกับภาคส่วนและองค์กรต่าง ๆ

2.4.3 แนวปฏิบัติในการจัดโครงการบริการวิชาการ

การให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานและบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จะต้องผ่าน กลไกการบริหาร และกระบวนการดำเนินงานของหลักสูตร ภาควิชา คณะ สถาบัน กอง ฝ่าย วิทยาเขต วิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การจัดโครงการบริการวิชาการ ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการที่ หลักสูตร ภาควิชา คณะ สถาบัน กอง ฝ่าย วิทยาเขต วิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยรับผิดชอบและอยู่ในวิสัยและความสามารถที่หลักสูตร ภาควิชา คณะ สถาบัน กอง ฝ่าย วิทยาเขต วิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจะดำเนินการให้ลุล่วงสำเร็จประโยชน์ได้

(2) เป็นงานที่มีอยู่ในแผนดำเนินการหรือมีความสอดคล้อง

(3) เป็นงานที่ได้รับค่าตอบแทน หรือค่าบริการเพียงพอกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

(4) การจัดทำโครงการบริการวิชาการแก่สังคม จะต้องจัดทำเป็นโครงการเสนอต่ออธิการบดี เพื่อพิจารณาอนุมัติ

2.4.4 ลักษณะของโครงการบริการวิชาการ

กิจกรรม/โครงการที่ใช้งบประมาณบริการทางวิชาการ ต้องเป็นกิจกรรม/โครงการที่มีลักษณะตามนิยามที่ สมศ.และ สกอ. กำหนดกลุ่มเป้าหมายของการให้บริการวิชาการ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 7 กลุ่ม ได้แก่ นักศึกษาปัจจุบัน บุคลากรภายใน ศิษย์เก่าตลาดแรงงานรัฐบาล สังคมและชุมชน ผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีนโยบายที่เน้นการบริการวิชาการแบบบูรณาการให้การบริการวิชาการมีความ สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถานที่จัดกิจกรรม/โครงการ อาจจัดขึ้นในหรือนอกมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยการจัดโครงการบริการวิชาการ ควรศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายก่อน เพื่อให้โครงการต่าง ๆ สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง อาจเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัย หรือเป็นโครงการที่เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอกก็ได้

2.4.5 ระบบและกลไกการบริการวิชาการ

มีการวางแผนทาง ขั้นตอน และหลักเกณฑ์ของการให้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ที่สัมพันธ์กับพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและจูงใจให้บุคลากรทุกระดับมีความพร้อมทั้ง ในด้านความรู้ความเชี่ยวชาญ เวลาและจิตแห่งบริการ (Service mind) ในการให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถาบัน กำหนดภาระงาน

บุคลากรให้ชัดเจน ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรสนใจ ในการให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่ชุมชน สังคม ตามความถนัดและจุดเน้นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มีการบูรณาการงานบริการวิชาการกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานประจำด้านอื่น ๆ ของอาจารย์และบุคลากร เช่น การกำหนดให้นักศึกษานำความรู้ไปจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และบูรณาการงานบริการวิชาการกับการวิจัยอย่างเป็นระบบ เช่น มีการนำผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์จริงที่ตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนในทุกกระดับ และนำความรู้ประสบการณ์ จากการทำบริการกลับมาพัฒนาต่อยอดไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการวิจัย

จัดให้มีระบบติดตาม ประเมินผลความสำเร็จของการบูรณาการงานบริการวิชาการแก่สังคม กับการเรียนการสอนและการวิจัย โดยให้มีส่วนร่วมของผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ และนักศึกษา ซึ่งเป็นทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ทั้งในระดับแผนการดำเนินงาน เป้าหมายของสถาบัน ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร คุณภาพของบุคลากร คุณภาพของการให้บริการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.5 โครงสร้างประชากรไทย

เมื่อโลกมีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะสาขาการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก จึงส่งผลให้อัตราการเกิดลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น และสัดส่วนของผู้สูงอายุมีมากขึ้นตามไปด้วย

สถานการณ์ของประเทศไทยก็ดำเนินไปเช่นเดียวกับนานาประเทศ กล่าวคือ การดำเนินนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาวขึ้น และมีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความรู้และทักษะในการป้องกันและดูแลสุขภาพ ตลอดจนการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลสำเร็จดังกล่าวทำให้ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร กล่าวคือ ประชากรที่อยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2542-2559 ของคณะกรรมการคาดประมาณประชากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีที่คาดประมาณว่า ประชากรในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การคาดประมาณประชากรอายุ 60 ขึ้นไปของประเทศไทย พ.ศ.2542-2559 (พันคน)

พ.ศ.	กลุ่มอายุ (ปี)						ผู้สูงอายุ รวม (1)	ประชากร รวม (2)	% ของ (1)/(2)
	60-64		65-69		70+				
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย			
เกณฑ์สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)									≥10
เกณฑ์สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society)									≥20
2542	987	914	783	698	1,247	996	5,625	61,644	9.12
2543	997	922	813	722	1,320	1,048	5,822	62,320	9.34
2544	1,006	928	840	743	1,397	1,102	6,016	62,968	9.55
2545	1,016	936	863	761	1,476	1,158	6,210	63,589	9.77
2546	1,030	947	881	775	1,557	1,213	6,403	64,185	9.98
2547	1,048	962	895	786	1,640	1,271	6,602	64,754	10.20
2548	1,069	979	905	793	1,726	1,330	6,802	65,299	10.42
2549	1,098	1,003	914	800	1,812	1,388	7,015	65,821	10.66
2550	1,139	1,036	924	808	1,897	1,445	7,249	66,319	10.93
2551	1,193	1,080	938	818	1,980	1,499	7,508	66,794	11.24
2552	1,262	1,138	955	832	2,061	1,552	7,800	67,248	11.60
2553	1,344	1,206	976	848	2,141	1,603	8,118	67,681	11.99
2554	1,434	1,281	1,004	869	2,221	1,654	8,463	68,094	12.43
2555	1,524	1,359	1,042	899	2,301	1,705	8,830	68,489	12.89
2556	1,610	1,435	1,093	940	2,383	1,757	9,218	68,865	13.39
2557	1,690	1,508	1,158	991	2,467	1,809	9,623	69,224	13.90
2558	1,766	1,579	1,235	1,051	2,553	1,864	10,048	69,567	14.44
2559	1,839	1,650	1,319	1,119	2,646	1,922	10,495	69,896	15.02

ที่มา : คณะทำงานคาดประมาณประชากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนัก
นายกรัฐมนตรี

องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนเกิน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 14% โดยประเทศไทย ได้นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” ไว้ใน พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ว่า หมายถึง “ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป”

ข้อมูลสถิติประชากรของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ตาราง 2) ซึ่งประมวลผลจากฐานข้อมูล “ทะเบียนราษฎร” ของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบเช่นเดียวกันว่า จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี และมีความสอดคล้องกับข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ พ.ศ.2547 โดยข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย คาดว่า พ.ศ. 2547 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ต่อประชากรทั้งหมดทุกช่วงอายุ คิดเป็นร้อยละ 10.20 ส่วนข้อมูลสถิติประชากร พบว่า พ.ศ.2547 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดทุกช่วงอายุ คิดเป็นร้อยละ 10.18 ทั้งนี้ ได้มีการคาดประมาณกันไว้ว่า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ.2570

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติและในระดับโลก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากร การออมและการลงทุนงบประมาณของรัฐบาล การจ้างงานและผลผลิตภาพของแรงงาน และระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญที่ต้องการการวางแผนอย่างเป็นระบบและเริ่มดำเนินการล่วงหน้าเนื่องจากมาตรการต่าง ๆ หลายประการล้วนแล้วแต่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการกว่าจะเห็นผลเป็นรูปธรรม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรยังส่งผลให้อัตราส่วนภาระพึ่งพิงหรือภาระโดยรวมที่ประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดูประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุเปลี่ยนแปลงไป โดยภาระพึ่งพิงของเด็กมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ภาระพึ่งพิงของผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาระพึ่งพิงโดยรวมของทั้งสองกลุ่มมีแนวโน้มลดลง

สถานการณ์การอพยพย้ายถิ่นของประชากรวัยต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่ อาทิ การอพยพของกำลังแรงงาน การย้ายที่อยู่เพื่อการศึกษา การโยกย้ายไปอาศัยอยู่กับญาติในต่างพื้นที่ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้โครงสร้างประชากรในภาพรวมของพื้นที่ และสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทุกช่วงอายุของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาจากผู้ที่เคยได้ศึกษาวิจัยไว้แล้ว ดังนี้

ประยูทธิ์ จารুবวร (2531) ศึกษาความคาดหวังของบิดามารดาในชนบทที่มีต่อการศึกษาของบุตร โดยศึกษาบิดา มารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 600 ราย แยกเป็นบิดา 200 ราย มารดา 200 รายและบุตร 200 ราย โดยมีเครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ใช้ค่าสถิติคือ t-test, F-test และค่า Pearson correlation ผลการศึกษา พบว่า

1. บิดามารดามีอาชีพต่างกันมีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรต่างกัน และบิดามารดาที่มีอาชีพรับราชการมีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรสูงสุด
2. บิดามารดาที่มีรายได้ต่างกัน มีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรต่างกันและบิดามารดาที่มีรายได้มีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรสูงสุด
3. บิดามารดาที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังต่อการศึกษาต่างกันและบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงมีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรสูงสุด
4. บิดามารดาที่มีอายุต่างกัน มีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรต่างกันและบิดามารดาที่มีอายุมีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรสูงสุด
5. บิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับภายนอกสูง มีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรสูงกว่าบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับภายนอกต่ำ
6. บิดามารดาที่มีครอบครัวตั้งอยู่ใกล้ตัวเมือง มีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรสูงกว่าบิดามารดาที่มีครอบครัวตั้งไกลจากตัวเมือง
7. บิดามารดาที่มีครอบครัวขนาดเล็กมีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรสูงกว่าบิดามารดาที่มีครอบครัวขนาดใหญ่
8. บิดามารดาที่มีความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรไม่แตกต่างกัน และมีค่าสหสัมพันธ์สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
9. บิดาและบุตรมีความคาดหวังต่อการศึกษาแตกต่างกัน แต่มีค่าสหสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน
10. มารดาและบุตรมีความคาดหวังต่อการศึกษาแตกต่างกัน แต่มีค่าสหสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

จามรี สิงห์ทองอนันต์ (2540) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความคาดหวังต่อการให้บริการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยได้เลือกศึกษา 5 เรื่อง ได้แก่ งานบริหารและธุรการ งาน

การเงิน งานนโยบายและแผน งานมาตรการการศึกษา และ งานบริการวิชาการ พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันต่อการให้บริการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่แตกต่างกัน และประเมินคุณภาพการให้บริการวิชารพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทุกเพศ ทุกระดับอายุและทุกคณะที่ศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันต่อการให้บริการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่แตกต่างกัน และประเมินคุณภาพการให้บริการแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในระดับปานกลาง และมีความคาดหวังต่อการให้บริการ บัณฑิตวิทยาลัยที่ให้บริการแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และนักศึกษามีความคาดหวังในคุณภาพในการปฏิบัติงาน สูงกว่าสภาพในปัจจุบันทุกด้าน

กรนิภา หลีกกุล (2544) ได้สำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อการให้บริการของสำนักงานบัณฑิตศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านเจ้าหน้าที่ ด้าน สภาพแวดล้อม และด้านบริการห้องสมุด อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละ ด้านจะพบว่าแตกต่างกันไป

พรทิพย์ เดชนิตร์รัตน์ (2544) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการการศึกษาด้านการสอนภาษาต่างประเทศที่สองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับชั้นปี แผนการเรียนเกรดเฉลี่ยสะสม และระดับการศึกษาของมารดาที่แตกต่างกันมีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการการศึกษาด้านการสอนภาษาต่างประเทศที่สองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อุดมศักดิ์ แนวจิตร (2544) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมอุทยานด้านพื้นที่ และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แต่กลับมีความคาดหวังและความพึงพอใจเพียงปานกลางต่อการจัดการรวมทุกด้าน

พิสิฐ มหามงคล (2546) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการให้บริการของบริษัทการบินไทย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพการเป็นสมาชิกบัตร มีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจโดยรวมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จำเนียร แจ่มอัมพร (2547) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อ้างอิงที่มีสถานภาพแตกต่างกัน พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่อ้างอิง ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วรรษยา ศิริวัฒน์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพการให้บริการงานบริการการศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าบุคลากรงานบริการการศึกษา ประเมินประสิทธิภาพการให้บริการของงานบริการการศึกษา คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ บุคลากรงานบริการการศึกษา คณะรัฐศาสตร์มีความพึงพอใจปัจจัยที่ส่งเสริมการให้บริการในด้านกำลังคน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านแรงจูงใจด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ปัจจัยสภาพภูมิหลังด้านเพศ อายุสถานภาพการสมรสและระยะเวลาการทำงาน และประเภทงานของบุคลากร ที่ต่างกัน ประเมินประสิทธิภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นสถานภาพการสมรส

มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเพชรบูรณ์ (2549) ได้ศึกษา ความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อการบริการทางวิชาการและการบริการทางวิชาชีพ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชากรในพื้นที่ 11 อำเภอ ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 800 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้จัดทำสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า

1. ชุมชนมีระดับความคาดหวังต่อการบริการทางวิชาการ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับ 3 ลำดับที่ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ การขยายโอกาสทางการศึกษามีส่วนเพิ่มศักยภาพในด้านการทำงาน สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานที่ใกล้และสะดวกและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

2. ชุมชนมีระดับความคาดหวังต่อการบริการทางวิชาชีพของมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ 3 ลำดับที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน การจัดโครงการอบรมคอมพิวเตอร์ให้กับชุมชน และพบว่าชุมชนมีระดับความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยจัดโครงการแนะแนวอาชีพ

สมเกียรติ ขอบผล (2549) กล่าวถึงผลการสำรวจความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับการศึกษาไทยในปัจจุบันว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศในทุกภูมิภาค ระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ - 13 มีนาคม พ.ศ. 2549 โดยมีกร

จัดส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 20,000 ฉบับ และได้รับตอบกลับมาจำนวน 14,230 ฉบับ (ร้อยละ 71.2) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 11.3 และส่วนภูมิภาค ร้อยละ 88.7 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี และอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.4 และ 26.4 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมาจากผู้มีอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ ข้าราชการ นักธุรกิจเอกชน รัฐวิสาหกิจ รับจ้างรวมทั้งนักเรียนนักศึกษา ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษาครู/อาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อทำการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์แล้วได้ผลสรุปเบื้องต้น ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาโดยรวม พบว่า ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 84.5 มีความพอใจต่อสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และเมื่อถามถึงระดับความพอใจ พบว่า ส่วนใหญ่พอใจในระดับปานกลาง คือ คิดเป็นร้อยละ 56.3 สำหรับที่พอใจมากมีร้อยละ 19.9 และร้อยละ 8.4 มีความพอใจในระดับน้อย ที่เหลือจะเป็นผู้ที่แสดงความคิดเห็นว่าไม่พอใจ

2. ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาการศึกษาโดยรวมมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้านต่าง ๆ ไปในทิศทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ

ด้านครู มีผู้ให้ความคิดเห็นว่าการพัฒนาการศึกษาทำให้คุณภาพของครูมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เป็นจำนวนร้อยละ 70.4 โดยส่วนใหญ่เห็นว่าครูมีความรู้และวุฒิการศึกษาสูงขึ้น มีการพัฒนาตนเองเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นนำเสนอต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมนักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนที่เห็นว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเหมือนเดิม มีร้อยละ 23.6 ที่เหลือคือไม่ตอบและเห็นว่าแย่ลงกว่าเดิม

ด้านนักเรียน มีผู้ให้ความคิดเห็นว่าการพัฒนาการศึกษามีผลทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 51.8 กล่าวคือมีความเห็นว่านักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาการมากขึ้น รู้จักใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน กล่าวแสดงออก กล่าวตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น ใฝ่หาความรู้และค้นคว้าด้วยตนเองและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่เห็นว่าเหมือนเดิม มีร้อยละ 36.1 เกี่ยวกับเรื่องความกระตือรือร้นขยันตั้งใจเรียน ระเบียบวินัยความรับผิดชอบและที่เห็นว่าแย่กว่าเดิมมีร้อยละ 10.6 เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม วินัยความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านสถานศึกษา มีผู้เห็นว่าการพัฒนาการศึกษาส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของสถานศึกษาในทางที่ดีขึ้น จำนวนร้อยละ 68.7 โดยมีความเห็นว่ามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสการเข้าเรียนและเมื่อเรียนสำเร็จแล้วสามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้น มีการพัฒนามาตรฐานทางวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนให้เข้าแข่งขัน และทำกิจกรรมเสริมสร้างองค์ความรู้ที่เห็นว่าเหมือนเดิม มีร้อยละ 26.8 และเห็นแย่ลงกว่าเดิม มีร้อยละ 2.6

ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน มีผู้เห็นว่าการพัฒนาการศึกษาทำให้มี การพัฒนาคุณภาพสื่อการเรียนการสอนในทางที่ดีขึ้น เป็นจำนวนร้อยละ 63.4 โดยเห็นว่ามีคอมพิวเตอร์ใช้ในการเรียนการสอนที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพเพียงพอทั่วถึง มีแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบพอเพียงเนื้อหาที่น่าสนใจกว่าเดิมและเหมาะสมกับวัยนักเรียน ที่เห็นว่าเหมือนเดิมมีจำนวนร้อยละ 31.9 และที่เห็นว่าแย่ลงกว่าเดิมมีร้อยละ 2.9 โดยเห็นว่าการกระจายสื่อและอุปกรณ์ยังไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ แบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบมีผู้ผลิตมากแต่หาซื้อได้ยาก

3. ความคาดหวังต่อการปฏิรูปการศึกษาจากการสอบถามถึงความต้องการหรือความคาดหวังของประชาชนในการพัฒนาการศึกษาในด้านต่าง ๆ พบว่า มีความคาดหวังว่า ดังนี้

ด้านครู ให้ครูได้รับการอบรมให้มีเทคนิคการสอนที่หลากหลายสอนเข้าใจง่าย นำเรียนอยากให้คุณดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงทั้งนักเรียนเก่งและไม่เก่งสอนสอดแทรก

คุณธรรมในวิชาที่สอน ฝึกฝนนักเรียนให้กล้าคิด กล้าตอบคำถาม กล้าแสดงออกควรพัฒนาครูให้มีจรรยาบรรณในวิชาชีพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู และยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก

ด้านนักเรียน อยากให้เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการจัดระเบียบเข้มงวดกวดขันในเรื่องความประพฤติ ให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ เรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้และประสบการณ์จริงนอกห้องเรียนจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงและให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ด้านสถานศึกษา ให้โรงเรียนมีมาตรฐานการเรียนการสอนที่มีคุณภาพใกล้เคียงกันทุกโรงเรียนมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดี (สะอาดมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีความปลอดภัย) มีระเบียบควบคุมความประพฤติและการลงโทษครูและนักเรียนให้เข้มงวดกว่าเดิม และให้มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนจัดให้มีคอมพิวเตอร์มากขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบทห่างไกล

ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดให้มีหนังสือและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย เนื้อหาดี น่าสนใจ จัดทำสื่อ/เทคโนโลยีทางการศึกษาให้มากขึ้น รวมทั้งจัดหนังสือและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอ โดยเน้นให้กับโรงเรียนที่ขาดแคลน

4. การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา จากการถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 72.5 โดยผู้ที่อาศัยใน กรุงเทพมหานคร ที่ต้องการมีส่วนร่วมถึงร้อยละ 63.2 สำหรับผู้อาศัยในส่วนภูมิภาคต้องการมีส่วนร่วมร้อยละ 74.2 โดยที่ทั้งใน กทม.และภูมิภาคมีผู้ไม่ต้องการมีส่วนร่วมร้อยละ 25.3 และ 14.4 และไม่ตอบร้อยละ 11.5 และ 11.3 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่ามีผู้ไม่ตอบเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ เนื่องจากความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาและเมื่อถามถึงการมีส่วนร่วมในปฏิรูปการศึกษาด้านต่าง ๆ พบว่า

ด้านงบประมาณ ประเด็นที่มีผู้ให้ความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับคือ

- บริจาคเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนพัฒนาบรรยากาศของสถานศึกษาสร้างอาคารเรียน จัดกิจกรรมต่าง ๆ จัดฝึกอบรมสร้างความรู้ให้กับครู และใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ตามความจำเป็น

- บริจาคสิ่งของ เช่น หนังสือ สมุด ปากกา ดินสอ ฯลฯ
- จัดหาอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์
- ให้ความรู้แก่ครูและบริจาคที่ดินเพื่อสร้างสถานศึกษา ด้านการเรียนรู้ ประเด็นที่มีผู้ให้

ความสนใจและต้องการมีส่วนร่วม เรียงตามลำดับคือ

- สนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนรู้เทคโนโลยีและนำสื่อที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียน
- การพัฒนาการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
- ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนหนังสือตามนโยบายรัฐบาล
- ให้ความรู้แก่บุตรหลานเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่เรียนในโรงเรียนและเน้น

ภาษาต่างประเทศ

- สนับสนุนให้บุตรหลานศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว
- การมีส่วนร่วมกับสังคมและชุมชนในการจัดการศึกษา ประเด็นที่มีผู้ให้ความสนใจและ

ต้องการมีส่วนร่วม เรียงตามลำดับคือ

- การมีส่วนร่วมในการจัดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชุมชน
- การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาให้แก่ชุมชน
- การร่วมพัฒนาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน และจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- ศึกษาเอกสาร รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและให้ความร่วมมือกับ

หน่วยราชการ

การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ประเด็นที่มีผู้ให้ความสนใจและต้องการมีส่วนร่วม เรียงตามลำดับคือ

- แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสถานศึกษา
- ให้คำแนะนำพิเศษเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- ปลุกจิตสำนึกให้บุตรหลานในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและการมีความรับผิดชอบต่อ

ตนเองและผู้อื่น

- เป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

จารุพรรณ มีแย้ม และ เบญจนาฏ ดวงจิโน (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการบริการ วิชาการด้านฝึกอบรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ราชการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. รูปแบบและลักษณะความต้องการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ราชการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการให้ฝึกอบรมระยะสั้น ๆ เน้นหัวข้อเรื่องเป็นรายโครงการ โดยฝึกอบรมในเวลาราชการและใช้สถานที่ฝึกอบรมเป็นโรงแรมนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการฝึกอบรมในสถานที่ใกล้บ้าน ในหมู่บ้าน ตำบลหรือ อำเภอ เป็นการอบรมระยะสั้นใช้เวลา1-2 วัน โดยต้องการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการเมืองการปกครอง ด้านธุรกิจการเกษตร ด้านอาชีพ ด้านวัฒนธรรมและด้านเกษตรกรรม ตามลำดับ

บังอร รัตนมณี และ กันยา เจริญศักดิ์ (2551) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่องานบริการการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน คือ บุคลากรการให้บริการ ความสะดวกรวดเร็ว สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาในภาพรวม บุคลากร การให้บริการ ความสะดวกรวดเร็ว พบว่านักศึกษาที่เรียนหลักสูตรระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการงานบริการ การศึกษา ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกนักศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นักศึกษาปริญญาตรีต่อเนื่อง 2-3 ปี มีความพึงพอใจด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า นักศึกษา ปริญญาตรี 4 ปี

ดารารัตน์ มะหะหมัด (2552) วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่องาน บริการ การศึกษานอกพื้นที่ระดับบัณฑิตศึกษา กรณีการศึกษา: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์การศึกษานนทบุรีนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ระบบสารสนเทศเพื่องานบริการ การศึกษานอกพื้นที่ระดับบัณฑิตศึกษาของคณะรัฐประศาสนศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์การศึกษา นนทบุรีนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย ระบบบริหารสารสนเทศผู้สมัคร ระบบสารสนเทศนักศึกษา ระบบลงทะเบียนเรียน และ ระบบประมวลผล และในการประเมินพบว่า ผลการพัฒนาระบบพบว่า ระบบที่พัฒนามี ประสิทธิภาพมาก และกลุ่มผู้ใช้มีความพึงพอใจมาก ต่อระบบดังกล่าว

ศิรินารถ สายอ่อง (2552) ศึกษาการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการให้บริการการศึกษาของโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ ต่อการบริการการศึกษาในด้าน บุคลากร โครงการบัณฑิตศึกษา รองลงมา คุณภาพการบริการ ส่วนด้านสุดท้ายมีความพึงพอใจต่อด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

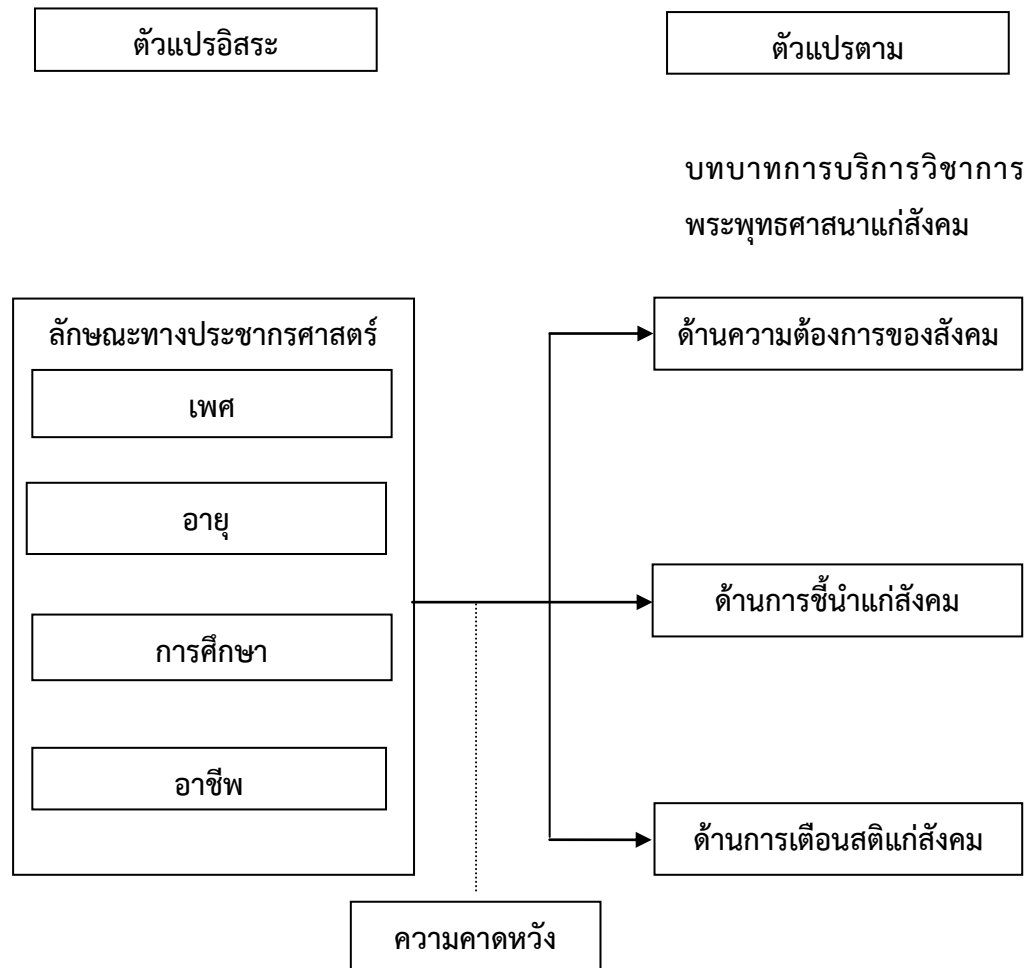
อำนาจ มหมทอง (2552) วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวม 4ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านการบริหาร ด้านกายภาพ การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามผู้ที่เกี่ยวข้องและขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นสถาบันทางการศึกษา ซึ่งเป็นที่ความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม ให้เป็นไปตามพันธกิจของวิทยาลัยสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพ ด้านงานวิจัยและการพัฒนาบุคลากรมีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาด้านศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม ด้านบริการวิชาการแก่สังคมให้การสนับสนุนกิจกรรมของคณะสงฆ์ ด้วยการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการ ทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้ทราบความคาดหวังของชุมชนเป้าหมาย นำสู่การเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการจัดทำนโยบายและแผนการให้บริการทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับคณะและในระดับสถาบันที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้การบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นไปตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ” ก่อให้เกิด ความมั่นคง ความเข้มแข็ง และการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่ชุมชน สังคม ประเทศชาติและนานาชาติต่อไป

2.7 การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายแนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความคาดหวังพระพุทธศาสนาในประเทศไทยบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยโครงสร้างประชากรไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณาเลือกแนวคิดที่

เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความคาดหวังของคณาจารย์ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการ พระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคณาจารย์ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และเพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณาจารย์ในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยสู่การเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการจัดทำนโยบายและแผนการให้บริการทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับคณะและในระดับสถาบันที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยวิธีดำเนินการวิจัยของงานวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยจะได้นำเสนอแยกเป็นหัวข้อเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่องความคาดหวังของคณาจารย์ต่อบทบาทการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม จำนวน 8,805 คน (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558)

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน จึงใช้สูตรของ ยามาเน (Yamane. 1973 : 20) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้ 383 คน แต่เก็บจริง จำนวน 384 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) ด้วยสัดส่วนเท่าเทียมกัน ซึ่งมีรายละเอียดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมี ดังนี้

$$n = \frac{N}{(1+Ne^2)}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดให้ $e = 0.05$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{8,805}{(1+8805(0.05)^2)} \\ &= 382.61 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 383 คน แต่เก็บจริง 384 คน

แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามหมู่บ้าน จากทั้งหมด 6 หมู่บ้าน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) ด้วยสัดส่วนเท่าเทียมกัน

หมู่ 1 บ้านวัดสุวรรณ	64	คน
หมู่ 2 บ้านคลองตาหลี (คลองโยง)	64	คน
หมู่ 3 บ้านหนองแค	64	คน
หมู่ 4 บ้านตาพิน	64	คน
หมู่ 5 บ้านศาลายา	64	คน
หมู่ 6 บ้านพุทธมณฑล	64	คน
รวม	384	คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน จำนวน 31 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากร เป็นข้อมูลเพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบเป็นข้อคำถามแบบปิด (Close ended question) แบบตรวจสอบรายการ (Check - list) ถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการให้บริการวิชาการ พระพุทธศาสนา จำนวน 20 ข้อ ถาม 3 ด้าน คือ ด้านความต้องการของสังคม มี 10 ข้อ ด้านการชี้แนะสังคม มี 5 ข้อ และด้านการเตือนสติแก่สังคม มี 5 ข้อ โดยรูปแบบเป็นข้อคำถามแบบปิด (Close ended question) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ระดับมาตราส่วน 5 ระดับความคิดเห็น เรียงจากมากไปหาน้อย แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 100) ดังนี้

ระดับ	5	หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง เห็นด้วยมาก
ระดับ	3	หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ระดับ	1	หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

พิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 3 ข้อ เป็นการถามถึงความคิดเห็นปลายเปิด (Open ended question) ถามถึงความต้องการให้มหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยพัฒนาชุมชนอย่างไร ต้องการให้มหาวิทยาลัยมีส่วนชี้แนะสังคมในเรื่องใด และต้องการให้มหาวิทยาลัยมีส่วนในการเตือนสติสังคมในเรื่องใด

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างเครื่องมือ

3.4.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.3 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการจากนิยามและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.4 สร้างแบบสอบถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน จำนวน 31 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากร เป็นข้อมูลเพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการให้บริการวิชาการ พระพุทธศาสนา จำนวน 20 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ความคิดเห็น เรียงจากน้อยไปหามาก ถาม 3 ด้าน คือ ด้านความต้องการของสังคม มี 10 ข้อ ด้านการชี้แนะสังคม มี 5 ข้อ และด้านการเตือนสติแก่สังคม มี 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 3 ข้อ เป็นการถามถึงความคิดเห็นปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง ถามเกี่ยวกับความต้องการให้มหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยพัฒนาชุมชนอย่างไร ต้องการให้มหาวิทยาลัยชี้แนะสังคมอย่างไร และต้องการให้มหาวิทยาลัยมีส่วนในการเตือนสติสังคมในเรื่องใด

3.4.5 วิพากษ์และปรับแก้กับที่ปรึกษางานวิจัยหลังจากที่สร้างเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3.4.6 นำแบบสอบถามที่ได้ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหากับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

3.4.7 คัดเลือกข้อคำถาม พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบซึ่งประกอบด้วย

1) พระเทพวิสุทธิกวี	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
2) พระมหาสมัคร มหาวีโร	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
3) ผศ.ดร.แหวนทอง บุญคำ	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการสังคม

โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แต่ละข้อ คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมตามนิยามที่กำหนดและตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือ

3.4.8 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try - out) ครั้งที่ 1 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยเมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเที่ยงตรง และปรับแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำไปทดสอบกับประชาชนที่อาศัยโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาลัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha Coefficient)

3.4.9 นำแบบสอบถามที่ได้มาออกแบบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนที่อาศัยโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนัดหมายวัน เวลารับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3.5.2 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.5.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมุติฐาน สรุปผล และรายงานผลการวิจัยต่อไป

3.6 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

- 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง
- 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์
- 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
  - (1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
  - (2) ระดับความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
  - (3) การเปรียบเทียบระดับความคาดหวังต่อการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย และข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ใช้การทดสอบค่าที่ t-test ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์

ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

(4) ข้อคำถามให้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมปลายเปิดแบบมีโครงสร้างวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการบริการวิชาการพระพุทธรักษาแก่สังคม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 384 คน จาก 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านวัดสุวรรณ , หมู่ 2 บ้านคลองตาทลี (คลองโยง) , หมู่ 3 บ้านหนองแค , หมู่ 4 บ้านตาพิน , หมู่ 5 บ้านศาลายา , หมู่ 6 บ้านพุทธมณฑล โดยนำเสนอในรูปแบบ ตารางประกอบคำบรรยายเรียงลำดับ ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธรักษาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธรักษาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการให้บริการวิชาการพระพุทธรักษาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างตอบ ซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยได้นัดหมายวัน เวลารับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง จำนวน 384 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประชาชนในชุมชน จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	
	ความถี่ (384)	ร้อยละ (100.00)
1. เพศ		
ชาย	157	40.90
หญิง	227	59.10
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	75	19.50
20-30 ปี	82	21.40
31-40 ปี	75	19.50
41-50 ปี	108	28.10
50 ปีขึ้นไป	44	11.50
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	32	8.30
มัธยมศึกษา	55	14.30
ระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	292	76.00
สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.30
	-	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	
	ความถี่ (384)	ร้อยละ (100.00)
4. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	44	11.50
พนักงานบริษัทเอกชน	135	35.20
เกษตรกร	29	7.6
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	83	21.60
ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ	67	17.40
อื่น ๆ	26	6.80

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.10 มีอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 28.10 ระดับการศึกษา มีระดับปริญญาตรี ร้อยละ 292.00 และส่วนมากประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 35.20

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	การบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ด้านความต้องการทางสังคม				
1	เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้พระพุทธศาสนา	4.51	0.52	มากที่สุด
2	เป็นศูนย์เผยแพร่และให้บริการข้อมูลพระพุทธศาสนา	4.50	0.51	มากที่สุด
3	มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านวิชาการ	4.15	0.65	มาก
4	มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาสังคมแก่ชุมชน	4.04	0.64	มาก
5	มีการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม	4.49	0.51	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อ	การบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
6	มีการจัดและสนับสนุนการให้บริการจัดฝึกอบรม สัมมนาวิชาการพระพุทธศาสนา	4.13	0.58	มาก
7	มีการจัดและสนับสนุนการให้คำปรึกษา และการให้คำแนะนำด้านวิชาการอย่างทั่วถึงแก่ชุมชน	3.99	0.60	มาก
8	มีการให้บริการข้อมูลการแปล (บาลี-สันสกฤต/ภาษาอาหรับ)	3.73	0.57	มาก
9	มีการให้บริการวิทยากรในการบรรยายธรรมะ เทศน์ ให้แก่ชุมชน	4.62	0.49	มากที่สุด
10	มีผลงานการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพ	4.54	0.50	มากที่สุด
	รวม	4.27	0.17	มาก
ด้านการขึ้นนำแก่สังคม				
11	เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการทางพระพุทธศาสนา	4.66	0.47	มากที่สุด
12	เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน	4.63	0.48	มากที่สุด
13	เป็นผู้นำในการผลักดันหลักธรรมะเพื่อใช้แก้ปัญหาชุมชน	4.58	0.49	มากที่สุด
14	มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน	4.62	0.49	มากที่สุด
15	มีการเสนอแนวทาง วิธีการในการดำเนินกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน	4.54	0.50	มากที่สุด
	รวม	4.61	0.27	มากที่สุด
ด้านการเตือนสติแก่สังคม				
16	การนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่สะท้อนปัญหา สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ออกเผยแพร่	4.13	0.58	มาก
17	การจัดกิจกรรม โครงการ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ต่อปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยและสังคมโลก	4.03	0.58	มาก
18	การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม	3.86	0.56	มาก
19	เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม	4.60	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อ	การบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
20	การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรม	4.53	0.50	มากที่สุด
	รวม	4.23	0.23	มาก
	โดยรวม	4.37	0.15	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ความคิดเห็นของความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, $SD = 0.15$) และเป็นรายด้าน 1) ด้านความต้องการทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.17$) 2) ด้านการขึ้นนำแก่สังคม ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.27$) อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านการเตือนสติแก่สังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.23$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบเพศกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D	t	Sig
ชาย	157	4.38	0.17	1.217	.271
หญิง	227	4.36	0.14		

จากตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบเพศกับระดับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบเพศกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D	F	Sig
ต่ำกว่า 20 ปี	75	4.36	0.18	1.916	.107
20-30 ปี	82	4.37	0.17		
31-40 ปี	75	4.35	0.12		
41-50 ปี	108	4.40	0.12		
50 ปีขึ้นไป	44	4.33	0.16		

จากตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบอายุกับระดับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบเพศกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	F	Sig
ประถมศึกษา	32	4.39	0.16	0.900	.441
มัธยมศึกษา	55	4.36	0.18		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	292	4.35	0.15		
สูงกว่าปริญญาตรี	5	4.38	0.14		

จากตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบระดับการศึกษากับระดับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบอาชีพกับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D	F	Sig
นักเรียน / นักศึกษา	44	4.33	0.19	8.542	.00*
พนักงานบริษัทเอกชน	135	4.34	0.13		
เกษตรกร	29	4.34	0.14		
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	83	4.43	0.15		
ผู้ประกอบการ/ เจ้าของกิจการ	67	4.43	0.12		
อื่น ๆ	26	4.29	0.16		

จากตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบอาชีพกับระดับความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของคนในชุมชน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน / นักศึกษา	พนักงานบริษัทเอกชน	เกษตรกร	ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	ผู้ประกอบการ/ เจ้าของกิจการ	อื่น ๆ
นักเรียน/นักศึกษา	4.33	-	-.0987	-.1256	-.1901	-.1961	-.0857
พนักงานบริษัทเอกชน	4.34		-	-.0937	-0.8521*	-.08754*	-0.4851
เกษตรกร	4.34			-	-.08982	-.09215	.04390
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.43				-	-.00233	.13372*
ผู้ประกอบการ/เจ้าของกิจการ	4.43					-	.13605*
อื่น ๆ	4.29						-

จากตารางที่ 4.7 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) ประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ มีระดับความคาดหวังของคนในชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมแตกต่างจากอาชีพข้าราชการ /พนักงานรัฐวิสาหกิจ และผู้ประกอบการ/ เจ้าของกิจการ

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นของความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ด้านความต้องการทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, SD = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.51, SD = 0.52$) เป็นศูนย์เผยแพร่และให้บริการข้อมูลพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.50, SD = 0.51$) และมีการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.49, SD = 0.51$)

ด้านการชี้แนะสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, SD = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้พระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.66, SD = 0.47$) เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน ($\bar{X} = 4.63, SD = 0.48$) และ มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน ($\bar{X} = 4.62, SD = 0.49$)

ด้านการเตือนสติแก่สังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23, SD = 0.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ($\bar{X} = 4.60, SD = 0.49$) การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างความโปร่งใส และ ความเป็นธรรม ($\bar{X} = 4.53, SD = 0.50$) และ การนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่สะท้อนปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ออกเผยแพร่ ($\bar{X} = 4.13, SD = 0.58$)

ข้อความคิดเห็นเพิ่มเติมที่ได้รับจากทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บทบาทของชุมชน สังคมโดยรอบที่มีต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มุ่งพัฒนาสถาบัน บุคลากรให้สามารถปฏิบัติการหลักทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การพัฒนาวิชาการ การวิจัย การบริหาร

วิชาการแก่ชุมชน และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำสถาบันพระพุทธศาสนา สังคมและประเทศไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของคณะสงฆ์และประเทศชาติ และมุ่งพัฒนาสถาบันให้เป็นศูนย์ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ให้เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม ให้เกิดการศึกษาวิจัยพุทธธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ปัญหาอุปสรรคและ ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นับเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย ในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ควรลดช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย กับชุมชนและควรเน้นการมีส่วนร่วมมือต่อกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็น รูปธรรมและควรมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ สรุปผลการวิจัย การอภิปราย ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5.1.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5.2 สรุปผลการวิจัย

5.2.1 ความคิดเห็นของความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อบทบาทด้านการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, $SD = 0.15$) และเป็นรายด้าน 1) ด้านความต้องการทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.17$) 2) ด้านการชี้แนะสังคม ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.27$) อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านการเตือนสติแก่สังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.23$)

ด้านความต้องการทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.52$) เป็นศูนย์เผยแพร่และให้บริการข้อมูลพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.51$) และมีการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.49$, $SD = 0.51$)

ด้านการชั้นนำแก่สังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, SD = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้พระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.66, SD = 0.47$) เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมโครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน ($\bar{X} = 4.63, SD = 0.48$) และ มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน ($\bar{X} = 4.62, SD = 0.49$)

ด้านการเตือนสติแก่สังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23, SD = 0.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ($\bar{X} = 4.60, SD = 0.49$) การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรม ($\bar{X} = 4.53, SD = 0.50$) และ การนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่สะท้อนปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ออกเผยแพร่ ($\bar{X} = 4.13, SD = 0.58$)

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อบทบาทการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน และ อาชีพที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.3 บทบาทของชุมชน สังคมโดยรอบที่มีต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มุ่งพัฒนาสถาบัน บุคลากรให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การพัฒนาวิชาการ การวิจัย การบริหารวิชาการแก่ชุมชน และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำสถาบันพระพุทธศาสนา สังคมและประเทศไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของคณะสงฆ์และประเทศชาติ และมุ่งพัฒนาสถาบันให้เป็นศูนย์การศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาวิจัยพุทธธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นับเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ควรลดช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กับชุมชนและควรเน้นการมีส่วนร่วมต่อกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นรูปธรรมและควรมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

5.3 อภิปรายผล

5.3.1 ความคิดเห็นของความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, $SD = 0.15$) และเป็นรายด้าน 1) ด้านความต้องการทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.17$) 2) ด้านการชี้นำแก่สังคม ($\bar{X} = 4.61$, $SD = 0.27$) อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านการเตือนสติแก่สังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.23$)

5.3.2 ผลการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน และ อาชีพที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.3 ผู้วิจัยได้ศึกษาความคาดหวังของคนในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในขอบข่ายเนื้อหา 3 ด้าน คือ

ด้านความต้องการทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมโครงการทางพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์เผยแพร่และให้บริการข้อมูลพระพุทธศาสนา และมีการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม

ด้านการชี้นำแก่สังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้พระพุทธศาสนา เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน และ มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน

ด้านการเตือนสติแก่สังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรม และ การนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่สะท้อนปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลกออกเผยแพร่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดารารัตน์ มะหะหมัด (2552)** วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่องาน บริการการศึกษา นอกพื้นที่ระดับบัณฑิตศึกษา กรณีการศึกษา: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์การศึกษานครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ระบบสารสนเทศเพื่องานบริการการศึกษา นอกพื้นที่ระดับบัณฑิตศึกษาของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์การศึกษา นครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย ระบบบริหารสารสนเทศผู้สมัคร ระบบสารสนเทศนักศึกษา ระบบลงทะเบียนเรียน และ ระบบประมวลผล และในการประเมินพบว่า ผลการพัฒนาระบบพบว่า ระบบที่พัฒนามี ประสิทธิภาพมาก และกลุ่มผู้ใช้มีความพึงพอใจมาก ต่อระบบดังกล่าว และยัง

สอดคล้องกับ ศิริินารถ สายอ่อง (2552) ศึกษาการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการให้บริการการศึกษาของโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ ต่อการบริการการศึกษาในด้านบุคลากร โครงการบัณฑิตศึกษา รองลงมา คุณภาพการบริการ ส่วนด้านสุดท้ายมีความพึงพอใจต่อด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยควรที่จะเปิดหลักสูตรระยะสั้น ๆ ให้ความรู้สำหรับประชาชนทั่วไปเป็นหลักปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรกำหนดทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์หลักธรรมเพื่อแก้ปัญหาของสังคม และมีการให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัย การผลิตตำราที่มีความเด่นทางพุทธศาสนาปรัชญาที่ตรงตามพระไตรปิฎก

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) จากการดำเนินงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอนาคตมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทั้งในส่วนที่คาดว่าจะเป็นส่วนที่ต้องการให้เป็นนั้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นสถาบันทางการศึกษาชั้นนำในประเทศ
- 2) ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นับเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารในการกำหนดนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 3) ควรลดช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกับชุมชน และควรเน้นการมีความร่วมมือต่อกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นรูปธรรมและควรมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

5.4.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งจากหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน และเพิ่มพื้นที่ในการศึกษาให้ครอบคลุมวิทยาเขตและวิทยาลัยทั้งหมด

บรรณานุกรม

- กรนิภา หลีกกุล. (2544). ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการให้บริการของสำนักงานบัณฑิตศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัลเซสมิเดีย จำกัด.
- จามรี สิงห์ทองอนันต์. (2540). การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความคาดหวังต่อการให้บริการของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหงกรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จำเนียร แจ่มอำพร. (2547). การเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อ่างทองที่มีสถานภาพต่างกัน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ฉลวย พรหมสุข. (2546). ความคาดหวังของชุมชนต่อการจัดบริการสุขภาพในหน่วยปฐมภูมิ (PCU) อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เชษฐจรูจ จันท์แปลง. (2545). ความคาดหวังของครูและนักเรียนต่อระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนในโรงเรียนจูงฮั่วโซะเซียวจังหวัดตรัง. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดุสิต โสภิตชา. (2542). ทำไมรัฐธรรมนูญไม่บัญญัติคุ้มครองให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เดือน คำดี. (2534). พุทธปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: โอ เอสพรีนติ้ง เฮาส์.
- นวลลักษณ์ บุชบง. (2541). ตัวประกอบคุณภาพบริการในแผนกผู้ป่วยนอกตามความคาดหวังของผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ประเทือง สูงสุวรรณ. (2534). การศึกษาการรับรู้และความคาดหวังของครูต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประยูทธิ์ จารুবวร. (2531). ความคาดหวังของบิดามารดาในชนบทที่มีต่อการศึกษาของบุตร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิพย์ เดชนิตร์รัตน์. (2544). ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริหารการศึกษาด้านการสอนภาษาต่างประเทศที่สองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนดาราวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2539). การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พัฒน์ เฟื่องผลา. (2535). ประวัติวรรณคดีบาลี. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร.
- พิฑูร มลิวัลย์. (2527). พระพุทธศาสนาสำหรับประชาชน ตอนที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนาพิชยากร กาศสกุล. (2545). ความคาดหวังด้านคุณภาพบริการของผู้มารับบริการในโรงพยาบาลวิภาวดี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิสิฐ มหามงคล. (2546). ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการให้บริการของบริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2549). ความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อการบริการทางวิชาการและการบริการทางวิชาชีพของมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเพชรบูรณ์.
- ยรรยง ศิริรัตน์. (2543). บทบาทคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปัตตานี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รักชนก โสภพิศ. (2542). การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการอาชีวศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนา สุขะนินท์. (2547). ความคาดหวังและการรับรู้ที่มีผลต่อความพึงพอใจในบริการล้างรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วรรษยา ศิริวัฒน์. (2547). รายงานวิจัยประเมินผลประสิทธิภาพการให้บริการของงานบริการ
การศึกษา: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะรัฐศาสตร์.
- สัญญาใจใจเอื้อ. (2538). ความคาดหวังของผู้นำท้องถิ่นต่อการศึกษาเพื่อประโยชน์แก่การ
ท่องเที่ยว ของอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติ โอวรารค์. (2545). บทบาทความคาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารตามแนว
ปฏิรูป การศึกษา: กรณีโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตร
มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สุรารัตน์ แซ่ซี้. (2542). ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน
อนุบาลเอกชนในเขตลาดพร้าว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุณีย์ ชีรดากร. (2542 : 208) จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2524). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา
- สุรีย์ กาญจนวงศ์. (2542). จิตวิทยาสังคม. นครปฐม. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ภาควิชา
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อังคณา สาลาด. (2541). ความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนของคนพิการทางกาย
และ/ หรือการเคลื่อนไหว: ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุดมศักดิ์ แนวจิตร. (2544). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัด
สภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทนวล ศรีจาด. (2541). สรุปการร่วมประชุมและเสนอCountryPaperณ UniversityofBrunei
Darussalamประเทศบรูไน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:[http://www.spu.ac.th/
Englang/spu_news/thai/thai42/pic_736/7-36.html](http://www.spu.ac.th/Englang/spu_news/thai/thai42/pic_736/7-36.html) [2552, มกราคม 7].
- บุญเจริญ ศิริเนาวกุล. (2550). อุดมศึกษาไทย... ต้องมองให้ไกล...แล้วไปให้ถึง. [ออนไลน์]. เข้าถึง
ได้จาก: <http://news.mumuu.com/education/cat7/news3528/>
- สมเกียรติ ขอบผล. (2549). สกศ.สำรวจพบวันนี้คนไทยส่วนใหญ่สนใจการศึกษา. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก: http://www.onec.go.th/news46/pr/sala/s_490510-a.htm
- Clay, R. (1988). Chambers English Dictionary. Great Britain: Bunay Suffolk.

- Finn, D. (1921). **Corporate Oligarchy**. New York: Simon and Schuster.
- Getzels, J.W. (1968). **Educational Administration as a Social Process: Theory, Research, Practice**. New York: Harper & Row.
- Organization for Economic Co-operation and Development.(2008). **Higher Education to 2030 (Vol.1):Demography**. [Online]. Available:[http://www.oecd.org/dataoecd / 28/15 /41788606.pdf](http://www.oecd.org/dataoecd/28/15/41788606.pdf) [19 January 2009].
- Oxford University. (1989). **The Oxford English Dictionary Second Edition Volume**. Oxford University.
- Shepherd, Jessica. (2008). **ChangingCourse**. [Online]. Available:[www.guardian.co.uk/education/ 2008/nov/18/universities-flexible-part-time-degrees](http://www.guardian.co.uk/education/2008/nov/18/universities-flexible-part-time-degrees) [19 January 2009].
- Son, W. (1988). **Essential English Dictionary**. Great Britain: GlasGow.
- The Talloires Declaration: On the Civic Roles and Social Responsibilities of Higher Education**. (2005). [Online]. Available:[http://www.tufts.edu/ talloiresnetwork/downloads /TalloiresDeclaration2005.pdf](http://www.tufts.edu/talloiresnetwork/downloads/TalloiresDeclaration2005.pdf) [2009, January].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่องานวิจัย
เรื่องความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 20 ปี

( ) 20 – 30 ปี

( ) 31 – 40 ปี

( ) 41 – 50 ปี

( ) 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

( ) ประถมศึกษา

( ) มัธยมศึกษา

( ) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

( ) สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

( ) นักเรียน / นักศึกษา

( ) ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ

( ) พนักงานบริษัทเอกชน

( ) ผู้ประกอบการ / เจ้าของกิจการ

( ) เกษตรกร

( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทการให้บริการวิชาการ
พระพุทธศาสนา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความที่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หลังข้อความที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด (4.01 – 5.00)
ระดับ 4	หมายถึง เห็นด้วยมาก (3.01 – 4.00)
ระดับ 3	หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง (2.01 – 3.00)
ระดับ 2	หมายถึง เห็นด้วยน้อย (1.01 – 2.00)
ระดับ 1	หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด (0.00 – 1.00)

ข้อ	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
การบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม						
1. ด้านความต้องการของสังคม						
1	เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้พระพุทธศาสนา					
2	เป็นศูนย์เผยแพร่และให้บริการข้อมูลพระพุทธศาสนา					
3	มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านวิชาการ					
4	มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาสังคมแก่ชุมชน					
5	มีการให้บริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม					
6	มีการจัดและสนับสนุนการให้บริการจัดฝึกอบรม สัมมนาวิชาการพระพุทธศาสนา					
7	มีการจัดและสนับสนุนการให้คำปรึกษา และการให้คำแนะนำด้านวิชาการอย่างทั่วถึงแก่ชุมชน					
8	มีการให้บริการข้อมูลการแปล (บาลี-สันสกฤต/ภาษาอาเซียน)					
9	มีการให้บริการวิทยากรในการบรรยายธรรมะ เทศน์ ให้แก่ชุมชน					
10	มีผลงานการให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพ					
2. ด้านการชี้แนะแก่สังคม						
11	เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการทางพระพุทธศาสนา					
12	เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
13	เป็นผู้นำในการผลักดันหลักธรรมะเพื่อใช้แก้ปัญหาชุมชน					
14	มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน					
15	มีการเสนอแนวทาง วิธีการในการดำเนินกิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน					
3. ด้านการเตือนสติแก่สังคม						
16	การนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงที่สะท้อนปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ออกเผยแพร่					
17	การจัดกิจกรรม โครงการ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ต่อปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยและสังคมโลก					
18	การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม					
19	เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม					
20	การจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสร้างความโปร่งใส และความเป็นธรรม					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ท่านต้องการให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เข้าไปเพื่อช่วยพัฒนาชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านต้องการให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีส่วนชี้นำสังคมในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านต้องการให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีส่วนในการเตือนสติแก่สังคมในเรื่องใด

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ

คณะผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	วงศ์ชนก จำเริญสาร
วัน เดือน ปี เกิด	16 ตุลาคม 2515
ที่อยู่ปัจจุบัน	42 ถนนรัชชูปการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
ที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักวิจัย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	ปร.ด. (สิ่งแวดล้อมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2549	กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2539	วท.บ. (กายภาพบำบัด) มหาวิทยาลัยรังสิต